Arpajaislain uudistus ja rahapelaaminen Suomessa

LAB-ammattikorkeakoulu
Tradenomi (AMK), Liiketalous
2022
Juho Tolonen

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Tolonen, Juho	Opinnäytetyö, AMK	2022
	Sivumäärä 37	

Työn nimi

Arpajaislain uudistus ja rahapelaaminen Suomessa

Tutkinto ja koulutusala

Tradenomi (AMK)

Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin rahapelaamista Suomessa, tarkasteltiin Veikkaus Oy:n historiaa ja sen matkaa nykyiseen monopolijärjestelmään. Tämän lisäksi tutkittiin rahapelaamiseen liittyvää lainsäädäntöä ja arpajaislain tulevia muutoksia.

Rahapelaaminen on ollut suomalaisten keskuudessa suosittua jo vuosia, sekä sitä pidetään Suomessa arkipäiväisenä asiana. Lähes jokainen ihminen on jossain vaiheessa elämäänsä laittanut rahaa pelikoneisiin, pitkävetoon, lottoon tai arpoihin. Pelien koukuttavuuden ja suurempien voittojen tavoittelun seurauksena liian moni pelaaja ajautuu kuitenkin peliriippuvaiseksi. Arpajaislaki ei ollut enää ajan tasalla ja sen päivittäminen on tullut ajankohtaiseksi myös pelaajien suojelemisen näkökulmasta.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Aineistoa kerättiin kirjallisuudesta ja lukuisista eri lähteistä. Arpajaislain muutokseen liittyen tärkeimpänä lähteenä oli hallituksen esitys arpajaislain muuttamiseksi. Työssä tuotiin esille alkuperäisen arpajaislain ongelmakohtia vertailemalla alkuperäistä ja muuttuvaa arpajaislakia.

Asiasanat

rahapelaaminen, Veikkaus Oy, arpajaislaki, peliriippuvuus

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Tolonen Juho	Thesis, UAS	2022
	Number of Pages	
	37	

Title of Publication

Gambling and reforming Lottery Act in Finland

Degree and field of study

Bachelor of Business Administration (UAS)

Name, title and organisation of the client

Abstract

The purpose of this study was to research gambling in Finland by reviewing the history of Veikkaus Ltd. and its journey to the current monopoly system. In addition, this research reviews legislation related to gambling and future reforms of the Lottery Act.

Gambling has been popular among Finnish people for years and is considered an everyday matter. Nearly all Finns have put money into slot machines, sports betting, the lottery, and other former or gambling at some point in their lives. Gambling can be addictive and may lead many to seek ever-increasing profits which may result in gambling addiction. The Finnish Lottery Act has not been updated for many years. Over time updating the Lottery Act has become increasingly important from the point of view of protecting gamblers.

The structure of this study was to use qualitative research, theoretical material was collected from literature and various other sources. The main source of this study was the government's proposal for reforming the Lottery Act. This method aims to highlight the issues of the current Lottery Act by comparing current legislation and renewed proposal.

Keywords

gambling, Veikkaus Ltd, lottery act, gambling addiction

Sisällys

1 Johdanto 1
1.1 Opinnäytetyön tausta 1
1.2 Tavoite, tutkimuskysymykset ja rajaukset 2
1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu 3
2 Rahapelaaminen Suomessa 5
2.1 Yleistä tietoa 5
2.2 Rahapeliongelmaiset 6
3 Veikkaus 10
3.1 Historia 10
3.2 Yleistä 10
3.3 Monopoliasema 12
4 Ålands penningautomatförening 13
5 Rahapelaamista sääntelevä lainsäädäntö 15
5.1 Arpajaislaki (1047/2001) 15
5.2 Arpajaisverolaki (552/1992) 17
5.3 Valtioneuvoston asetus rahapeliasioiden neuvottelukunnasta (658/2017) 17
5.4 Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta (1414/2016) 18
6 Hallituksen esitys (135/2021) eduskunnalle arpajaislain muuttamiseksi 20
6.1 Valmistelu 20
6.2 Tavoitteet 20
6.3 Pakollinen tunnistautuminen 21
6.4 Raha-automaattien sijoittelua ja rahapelien myyntipisteiden sijoittamista koskeva sääntely 22
6.5 Rahapelien markkinointia ja arpajaislain vastaista markkinointia koskeva sääntely 23
6.6 Pelikasinon määräaikaisen pelikiellon muuttaminen 25
6.7 Maksuliikenteelle asetettavat estot 26
6.8 Veikkaus Oy:n kehittäminen yritysten välisessä liiketoiminnassa 26
6.9 Peliserverien sijainti ja valvonta 27
7 Arpajaislain keskeiset muutokset 28
8 Yhteenveto ja pohdinta 31
Lähteet 34

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Ihmisten kiinnostus rahapelaamista kohtaan on jatkunut kautta historian ja rahapelaaminen suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaa edelleen hyvin vakaalta. Sen yleistyminen viime vuosikymmenien aikana on ollut jopa nopeampaa kuin yhteiskunnan reagointi tähän muutokseen. Voidaan todeta, että rahapelien läsnäolo ihmisten keskuudessa on tullut jäädäkseen. (Lund 2010, 179.) Rahapelaamisessa yhdistyy monesti kolme eri tekijää. Eli pelissä on käytössä rahaa tai rahan arvoinen panos. Pelaamisen tavoitteena on voittaa rahaa, tai jotain rahan arvoista. Kiehtovana seikkana pidetään myös sitä, että pelin lopputulos on epävarma, eikä se ole ennalta täysin varmasti tiedettävissä. (Suomalaisten rahapelaaminen 2020, 28.)

Ihmiset ovat aina leikkineet ja pelanneet lukuisilla eri tavoilla. Rahapelejä pidetään modernina tapana toteuttaa tätä ihmisen perustaipumusta. Ihmiset tarvitsevat usein myös unelmia, ja juuri niitä rahapelit pystyvät tarjoamaan. Rahapelaamisen tarjoama unelma on helppo ja nopea raha ilman, että tekee esimerkiksi raskasta työtä. Raha ja hetkellinen rikastuminen on yksi yleinen syy pelata rahapelejä. (Salonen ym. 2010, 15.) Todennäköisesti jokainen suomalainen jossain kohti elämäänsä on unelmoinut esimerkiksi lotossa jättipotin voittamisesta.

Suomalaisten näkökulmasta asiaa tarkasteltaessa rahapelaaminen on edelleen erittäin suosittua ja yleistä. Yleisiä pelimuotoja ovat nykyisin muun muassa lotto, rahapeliautomaatit, urheilupelit, raaputusarvat ja erilaiset kasinopelit. Pelien laajentuminen internetin puolelle on helpottanut entisestään pelien saatavuutta ja pelaamista. Enää ei ole esteenä se, ettei jaksa esimerkiksi mennä paikalliseen kauppaan pelaamaan pelejä, vaan rahapelejä voi nykyisin pelata missä vain. Riittää, että käytössä on esimerkiksi internetyhteydellä varustettu älylaite. Hieman yllättäen kuitenkin kaupoissa, kioskeissa ja pelisaleissa tapahtuva pelaaminen on edelleen todella suosittua. Rahapelien kulutus Suomessa on jopa kansainvälisellä tasolla mitattuna erittäin korkealla. (Eduskunta 2021a.)

Ihmisten rahapelikäyttäytymistä tarkisteltaessa voidaan todeta, että rahapelaamisella on hyviä ja huonoja puolia. Pelitoiminnasta saatuja tuottoja pidetään tärkeänä tulonlähteenä, mutta pelaaminen voi aiheuttaa vakavia ongelmia etenkin peliriippuvuudesta kärsiville. Pelaamisen yleisyydestä kertoo myös se, että viimeisimpien tutkimuksien mukaan rahapelaamista harrastaa viikoittain jopa kolmasosa suomalaisista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020a.)

Rahapelilainsäädännön keskeisin säädös on arpajaislaki ja tämä tuli voimaan vuoden 2002 alussa. Lakia on muutettu merkittävästi vuosien saatossa, etenkin 2010-luvulla tulleiden lainsäädäntöuudistuksien avulla. Kyseisten muutosten avulla on uudistettu muun muassa itse rahapelejä, niiden toimeenpanoa ja rahapelituottojen käyttämistä. (Alkio 2020, 25–27.)

Tässä opinnäytetyössä käsitellään hallituksen antamaa esitystä (HE 135/2021), jonka tavoitteena oli, että rahapelaamista Suomessa sääntelevää arpajaislakia uudistettaisiin jälleen vuodesta 2022 alkaen. Lain muuttamisen keskeinen tavoite on pyrkiä ehkäisemään ja minimoimaan ongelmallisesta rahapelaamisesta seuraavia taloudellisia, terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja muuttamalla arpajaislain säännöksiä ongelmien vähentämisen edistämiseksi. Tämän lisäksi tavoitteena olisi vahvistaa rahapelitoiminnan valvontaa ja pelaajien oikeusturvaa. (Sisäministeriö 2021a.) Opinnäytetyön kirjoittaminen on aloitettu ennen kuin varsinainen päivittynyt arpajaislaki astui voimaan vuoden 2022 alusta alkaen.

Aihe ja suunnitellut muutokset ovat herättäneet erittäin paljon keskustelua ja eriäviä mielipiteitä ihmisten keskuudessa, ja sitä on puitu laajasti julkisuudessakin. Keskustelua on herättänyt esimerkiksi Veikkauksen monopolin vahvistaminen ja se, päästäänkö tällä ratkaisulla haluttuihin tavoitteisiin. Kansalaisia on jakanut kahtia myös muun muassa ajatus rahapeliautomaattien poistamisesta kaupoista, kioskeista, huoltoasemilta ja ravintoloista.

Asiaan liittyen on tehty muun muassa kaksi kansalaisaloitetta. Tavoitteena kansalaisaloitteilla oli, että lakimuutoksen jälkeen rahapeliautomaatit sijaitsisivat ainoastaan kasinoilla tai ainakin valvotussa pelisalissa. Ensimmäinen kansalaisaloite tehtiin 20.3.2019, joka keräsi 31 911 kannatusilmoitusta. (Kansalaisaloite 2019a.) Toinen aloite tehtiin kyseisen vuoden lokakuussa, tämä keräsi 20 675 kannatusilmoitusta. (Kansalaisaloite 2019b). Kumpikaan aloite ei kuitenkaan kerännyt kansalaisaloitelain mukaan vaadittavaa 50 000 kannatusilmoitusta. (Eduskunta. 2022).

1.2 Tavoite, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Opinnäytetyössä kerrotaan yleisesti rahapelaamisesta ja suomalaisten rahapelikäyttäytymisestä, mutta varsinainen tavoite on muodostaa kattava katsaus rahapelilainsäädäntöön ja etenkin tavoitteena on tarkastella olemassa olevaa arpajaislakia ja verrata sitä tuleviin muutoksiin. Vertailukohteena käytetään hallituksen esitystä arpajaislain muuttamiseksi (HE 135/2021), joka jätettiin eduskunnalle syyskuussa 2021. Käsiteltäviä muutoksia on suunnitteilla useita ja tarkoituksena on kasata kattava tietopaketti, jonka avulla lukijalle jää oleellinen informaatio talteen tämän avulla, kun haluaa perehtyä tuleviin muutoksiin.

Opinnäytetyössä tutkimuskysymykset muodostuvat yhdestä päätutkimuskysymyksestä ja kolmesta alatutkimuskysymyksestä. Päätutkimuskysymys kertoo, mitä tutkimuksessa

tehdään ja alatutkimuskysymyksien tarkoituksena on täsmentää pääkysymystä lisäkysymyksillä. Tutkimuskysymykset auttavat pääsemään kokonaisvaltaiseen aiheen ymmärtämiseen. Lopuksi pohditaan, millaisia vaikutuksia muutoksilla tulee mahdollisesti olemaan, onko muutokset riittäviä ja tarpeellisia, sekä avataan lukijalle asiaa muun muassa lainsäädännön, rahapelaajien ja palveluntarjoajien näkökulmasta.

Päätutkimuskysymys on seuraava:

- Millaisia muutoksia päivittyvä lainsäädäntö tuo tullessaan?

Alatutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Kuinka arpajaislain vastaista markkinointia seurataan?
- Mitä toimenpiteitä pakollinen tunnistautuminen vaatii?
- Turvaavatko ja tukevatko muutokset riittävästi rahapeliongelmaisten asemaa?

Aihe on rajattu tavoitteiden toteutumisen ja tutkimuskysymyksiin vastauksien saamiseksi. Rajaukset helpottavat huomattavasti itse tutkimuksen tekoa. Rajauksena huomioon voidaan ottaa se, että tutkimus rajataan suomalaiseen rahapelitoimintaan ja Suomessa tulevaan arpajaislain muutokseen. Työ sisältää muutamia viittauksia tai vertauksia esimerkiksi pohjoismaihin tai siihen, kuinka yleistä rahapelaaminen on esimerkiksi maailmalla.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan yksinkertaisesti aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstiä. Teksti on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Esimerkkeinä voidaan käyttää haastatteluja ja havainnointeja, mutta myös kaikenlaista kirjallisuutta. Parhaimmassa tapauksessa laadullisessa tutkimuksessa tehty tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana. Tarkoittaen sitä, että kvalitatiivisilla menetelmillä saavutetaan niin sanottu ilmiöiden prosessiluonne. (Eskola & Suoranta 2014,15–16.) Laadullinen tutkimusmenetelmä on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, ja aineistoa kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa, kuin esimerkiksi erilaisiin testeihin. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa, niin kuin tässäkin opinnäytetyössä, pyritään lähtemään liikkeelle mahdollisimman puhtaalta pöydältä, ilman ennakkoasenteita tai määritelmiä. Kvalitatiivisesta tutkimuksesta puhuttaessa tarkoitetaankin aineistolähtöistä analyysiä. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, kuin kuvauksellisesti alhaalta ylös. Ideaalissa tilanteessa analysointi on järkevää ja mielekästä.

Tulee kuitenkin muistaa, että laadullinen aineisto ei lopu koskaan ja tämän takia aineistoa on tutkittava, jotta oleellinen tieto saadaan tiivistettyä mukaan tutkimukseen. (Eskola & Suoranta 2014, 19.) Tutkimusongelman ratkaisemisella on tarkoitus pyrkiä aiheen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja sen kuvailemiseen sekä muutosten konkreettiseen havainnollistamiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 137–138.)

Opinnäytetyössä kerätään aineistoa lukuisista eri lähteistä, koskien rahapelaamista Suomessa yleisesti. Tämän jälkeen suurimmassa roolissa on hallituksen esitys koskien arpajaislain muutoksia ja päivittynyt arpajaislaki verrattuna aiempaan lainsäädäntöön. Aiheen mielenkiintoa lisää se, että aiempia tutkimuksia aiheeseen liittyen ei ole paljoa tehty, sillä päivittynyt arpajaislain lainsäädäntö on astunut voimaan vasta vuoden 2022 alusta alkaen.

2 Rahapelaaminen Suomessa

2.1 Yleistä tietoa

Rahapelit ovat suunniteltu tarkoituksella ihmisiä pelaamaan houkutteleviksi ja koukuttaviksi. Pelien piirteet ja erilaiset ominaisuudet vaikuttavat paljon myös siihen, kuinka mukaansa tempaavaksi ja jopa haitalliseksi todennäköisemmin pelit pelaajan näkökulmasta muuttuvat. Esimerkiksi nopeiden pelien tiedetään aiheuttavan enemmän haittoja, kuin niin sanottujen hitaiden pelien. Rahapeliautomaateissa pelit ovat erittäin nopeita ja se usein kiehtoo ihmisiä pelaamaan lisää. Pelien houkuttelevuutta voidaan korostaa myös lisäämällä erilaisia elementtejä, kuten läheltä piti tilanteita ja erilaisia bonustoimintoja. Nämä usein tekevät peleistä enemmän kiinnostavampia, kiehtovia ja voi lisätä riskiä pelaamisen hallinnan menetykseen. (Salonen ym. 2019, 37.)

Näiden lisäksi pelaajia houkuttaa myös esimerkiksi suuremmat voiton mahdollisuudet rahallisesti, eli esimerkiksi lotossa tarjolla oleva jättipotti. Suomalaisten keskuudessa on suosittua myös erilaiset pitkävetokohteet, missä veikataan esimerkiksi ottelun tulosta ja rahallista panosta lisäämällä myös mahdollinen voiton suuruus on sitä isompi, mitä enemmän rahaa kohteeseen laittaa. Pelikohteet vaihtelevat palveluntarjoajien kesken, mutta nykyisin kohteita on lukuisia eri lajeista ympäri maailman ja jopa usealta eri sarjatasolta.

Suomalaisten rahapelaamista tarkisteltaessa on käytetty apuna viimeisintä, eli vuonna 2019 tehtyä tutkimusta, jossa terveyden ja hyvinvoinnin laitos tutki sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta 15–74-vuotiaiden mannersuomalaisten rahapelaamista ja siihen sisältyviä asenteita ja mielipiteitä. Kyseiseen tutkimukseen osallistui 3 994 suomalaista puhelinhaastattelun avulla. (THL 2020b.) Rahapelaamisen yleisyydestä kertoo se, että tutkimukseen vastanneista jopa 78,4 % oli pelannut rahapelejä edellisen 12 kuukauden aikana ja neljännes vastanneista kuluttaa rahaa peleihin vähintään kerran viikossa. (Salonen ym. 2019, 46–48.) Toistaiseksi ainakin ihmisillä on ollut mahdollisuus pelata myös ulkomaalaisten vedonlyöntiyhtiöiden rahapelejä ja internetissä tapahtuvan pelaamisen myötä palveluntarjoajia on lukuisia ympäri maailman. Suomalaisille suosituimpina ja pelatuimpina pelityyppeinä olivat viikoittaiset lottopelit, arpapelit, raha-automaatit, päivittäiset arvontapelit sekö moniveikkaus. (Salonen ym. 2019, 53–54.)

Kansainvälisellä tasolla rahapelimarkkinoita tutkiva H2 Gambling Capital arvioi, että vuonna 2019 rahapelaaminen Suomessa oli korkeimmalla tasolla koko Euroopassa asukasta kohden. Kyseisenä vuonna kulutus oli arvion mukaan 427 euroa jokaista täysi-ikäistä mannersuomalaista kohden. Vuonna 2020 kulutus laski 343 euroon ja norjalaisten kulutus oli hieman suomalaisia korkeampi. Kyseiset luvut suomalaisten rahapelaamisesta pitää sisällään

myös Veikkaus Oy:n ulkopuolisten rahapeliyhtiöiden tarjontaan kohdistuvan pelaamisen. (Eduskunta 2021b, 8–9.)

Lapsia ja nuoria pyritään suojelemaan pelihaitoilta, jonka takia vuonna 2010 rahapelit kiellettiin alle 18-vuotiailta. Rahapeliautomaattien ikäraja nostettiin kyseisenä vuonna 15 ikävuodesta 18 vuoteen. Kyseistä muutosta voidaan pitää erittäin tärkeänä varsinkin, kun tarkistellaan lukuja, joissa käsitellään alaikäisten rahapelaamista, ennen ikärajojen muutosta tilastot alaikäisten pelaamisesta olivat suorastaan mykistäviä. 12–17-vuotiaat suomalaiset pelasivat noin 30–40 miljoonan euron edestä rahapelejä vuodessa, arvioiden mukaan noin joka kolmasosa nuorten käytössä olleista rahoista menivät siis rahapeleihin. (Alkio 2020, 228.) Rahapelihaittojen riskiä lisää varmasti myös se, mitä nuorempana ihminen oppii rahapelejä pelaamaan ja kuinka normaali näky on, että ihmiset kuluttavat aikaa esimerkiksi kaupoissa pelikoneiden ääressä.

Huolestuttavana seikkana voidaan pitää edelleen sitä, että vuonna 2019 tehdyn tutkimuksen mukaan edelleen jopa 41 % 15–17-vuotiaista suomalaisista on pelannut kyseisenä vuonna rahapelejä. (Salonen ym. 2019, 55.) 18 vuoden ikärajan tarkoituksena on suojata alaikäisiä rahapelaamisen haitoilta, samaan tyyliin, kuin esimerkiksi alkoholin myyminen on kielletty alaikäisille. Näillä pyritään estämään muun muassa nuorten ajautumista riippuvaiseksi päihteistä tai rahapeleistä. Tutkimuksissa on todettu, että aikaisin aloitettu rahapelaaminen altistaa suuremmalla riskillä ajautumista rahapeliongelmaiseksi. Esimerkiksi rahapeliautomaatteja pidetään korkean riskin peleinä ja niiden näkyvä, ja runsas sijoittelu näkyvillä paikoilla lisää riskiä. (Peluuri 2021.) Alaikäisten pelikoneiden pelaamisen estämiseksi onkin päästy eteenpäin siinä suhteessa, että pelikoneissa on tunnistautuminen, jolloin ilman täysi-ikäisen tunnistautumista pelikoneet eivät toimi. Internetissä tapahtuvaa pelaamista miettiessä pelaajan tunnistautuminen on ollut aina voimassa, koska pelaaja tulee tunnistautua esimerkiksi verkkopankkitunnuksilla, jotta saa lisättyä pelitilille rahaa. (Veikkaus 2022.)

2.2 Rahapeliongelmaiset

Ongelmapelaamisella yleisesti tarkoitetaan liialliseksi muodostunutta pelaamista, joka vaikuttaa negatiivisesti ihmisen eri elämänalueisiin. Pelaamisesta ilmenevät haitat eri pelaajilla ovat erilaisia, oireet voivat vaihdella lievistä oireista hyvin vakaviin. Välillä voi olla siis vaikea erottaa kohtuupelaamista, ongelmapelaamista ja peliriippuvuutta toisistaan. (Alkio 2020, 226.) Peliriippuvuus luokitellaan toiminnalliseksi riippuvuudeksi, jossa riippuvainen tuntee voimakasta halua tai jopa pakonomaista tarvetta rahapelaamista kohtaan. Yleensä riippuvuudesta voi aiheutua sosiaalisia, psyykkisiä, fyysisiä ja hengellisiä oireita, velkaantumisen

ja talouden romahtamisen takia peliriippuvainen voi kokea jopa itsetuhoisia ajatuksia. (Avominne 2021.)

Usein riippuvainen ei kykene lopettamaan pelaamista, tämän seurauksena ongelmat voivat koko ajan pahentua. Siitä voi seurata muun muassa salailua, riitoja, velkoja ja häpeää. Monesti riippuvainen pyrkii korjaamaan tilanteensa ja voittamaan itselleen takaisin hävityt rahat. Todennäköisempää kuitenkin on, että pelaaja päätyy vain häviämään lisää rahaa kerta toisensa jälkeen, jolloin myös velka kasvaa. (Avominne 2021.) Riippuvuuden tunnistamista hankaloittaa liian usein myös se, että pelaajat pyrkivät usein salaamaan ongelmansa läheisiltä. (Jaakkola 2008). Rahapeliriippuvuus on mukana kahdessa eri kansainvälisessä tautiluokituksessa, jotka kulkevat nimellä ICD-10 ja DSM-5. (THL 2020a.)

ICD-10 – määritelmä tarkoittaa pelaamisesta aiheutuvaa pelihimoa. Pelihimon määritelmä pitää sisällään patologisen pelaamisen, mutta ei uhkapeliä ja vedonlyöntiä ilman riippuvuutta. Häiriö johtaa toistuviin henkilön elämää hallitseviin uhkapelijaksoihin. Taudin merkittävin piirre on se, että rahapelaaminen jatkuu ja jopa lisääntyy, vaikka tämän seurauksena on todennäköisesti köyhtymistä, ongelmia perhesuhteissa ja omassa elämässä. Pelihimon kriteereinä diagnostisesti pidetään ainakin seuraavia: Pelaamisjaksoja on minimissään pari vuodessa. Pelaaminen ei lopu, vaikka seurauksena olisi ahdinkoa ja tämä vaikuttaisi jokapäiväisiin elämän toimintoihin. Riippuvainen ei itse pysty lopettamaan pelaamista ja pelaamisen tarvetta on todella vaikea hillitä. Pelaamiseen ja ympäristöön liittyvät mielikuvat ottavat hallinnan elämässä, vaikuttaen ajatteluun ja mielikuviin. (THL 2020a.)

DSM-5-Kriteeristä puhuttaessa patologinen pelaaminen määritellään rahapeliriippuvuudeksi. Sillä tarkoitetaan jatkuvaa ongelmallista rahapelikäyttäytymistä, joka aiheuttaa pelaajalle kliinisesti merkittäviä haittoja tai kärsimyksiä. DSM-5 luokitteluun kuuluva peliriippuvainen täyttää ainakin neljä seuraavista kriteereistä

1) rahapelaajalla on jatkuva halu pelata suurenevilla rahasummilla saadakseen haluamansa jännityksen

2) pelaamisen lopettaminen tai vähentäminen aiheuttaa ärtyneisyyttä tai rauhattomuutta

3) pelaamisen vähentäminen tai lopettamisen kontrolloiminen epäonnistuu jatkuvista yrityksistä huolimatta

4) ajatukset pyörivät jatkuvasti rahapelaamisen ympärillä ja pelaaminen tapahtuu usein silloin, kun tuntee olonsa ahdistuneeksi tai masentuneeksi.

5) tappioiden jälkeen pelaaja palaa usein takaisin pelaamaan tasoittaakseen tappion tuomaa taakkaa

6) valehtelee tai salaa pelaamistaan

7) menettää esimerkiksi työpaikan, koulupaikan tai tärkeitä ihmissuhteita pelaamisen takia

6) Pelaaja tukeutuu muihin rahanhankinnassa edesauttaakseen rahapelaamisen aiheuttamaa epätoivoista taloudellista tilannetta (THL 2020a.)

Vuonna 2019 tehdyn väestötutkimuksen perusteella jopa 112 000 tutkimukseen vastannutta suomalaista kärsii rahapeliongelmista. Huolestuttavan asiana voidaan pitää myös sitä, että rahapelien kulutus koostuu hyvin pienestä osasta pelaajia. Kokonaiskulutuksesta jopa puolet tulee 2,5 prosenttia pelaajista, joka tarkoittaa noin 72 000 henkilöä. (THL 2020b.) Rahapeliongelma on yleisin 18–24-vuotiailla. Keskimääräistä yleisempää on myös se, että riippuvainen on työtön, lomautettu, työkyvyttömyyseläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas. Mielenkiintoista on myös se, että riskitasolla pelaavien osuus vaihtelee myös hyvin paljon alueittain. (Eduskunta 2021b, 12.)

Suomessa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen huolehtimisesta vastaa kunnat, sekä rahapeliongelmiin liittyvä hoito ja tuki kuuluu heidän tehtäviinsä. Rahapeliongelmien tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja hoidon järjestäminen kuuluu kuntien peruspalveluihin. Rahapeliongelmien hoitoa on yleensä saatavilla päihde- ja mielenterveyspalveluiden yhteydessä. Hoidon lisäksi on tärkeätä pitää huolta myös siitä, että rahapeliriippuvaista kannustetaan tuki- ja neuvontapalveluihin, sekä varmistetaan, että riippuvaiset saavat tarvitsemaansa vertaistukea. (Eduskunta 2021b, 11.)

Nykyisin rahapeliongelmaisia varten on luotu erilasia palveluita, joiden kautta itse pelaaja tai pelaajan läheinen voi pyytää apua tai vertaistukea rahapeliongelmaisen tueksi. Kun välineet pelaamiseen on poistettu, valehtelu saatu loppumaan ja erilaiset päivärutiinit ovat hallussa, niin pelaaja voi hakea apua myös kodin ulkopuolelta. Ihmiset ovat erilaisia ja niin tässäkin tapauksessa prosessin osatekijät voivat olla eri järjestyksessä. (Mäkelä 2018, 191.)

Palveluita on pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi ja esimerkiksi suomalaisen Peluuri palveluun voi olla yhteydessä puhelimitse täysin ilmaiseksi, halutessaan nimettömänä. Peluuri on ottanut tueksi myös Chat-palvelun, jonka kautta heihin voi olla yhteydessä verkossa, sekä auttavana työkaluna pelaaja voi tehdä testin, joka antaa suuntaa siihen pelaako rahapelaaja liikaa tai huolestuttavan paljon. On erittäin tärkeää, että tällaisia palveluita on tänä päivänä olemassa ja peliriippuvaisilla, sekä heidän läheisillään on mahdollisuus saada ammattilaisen tukea helposti ja luottamuksellisesti. (Peluuri 2021.) Peluurin lisäksi on olemassa erilaisia vertaistukiryhmiä, sekä esimerkiksi A-klinikka tarjoaa Suomessa hoitoa erilaisiin riippuvuuksiin, niin myös peliriippuvuuteen. Rahapeliongelmia on ammattilaisen

hankala ehkäistä etukäteen, mutta apua saadessaan riippuvuudesta toipuu todennäköisemmin. (Mäkelä 2018, 194.)

3 Veikkaus

3.1 Historia

Veikkaus sai alkunsa vuonna 1940, kun yhtiön perustivat Suomen Palloliitto ry, Työväen Urheiluliito ry ja Suomen valtakunnan Urheiluliitto ry. Alkuperäiseksi nimeksi tälle tuli Oy Tippaustoimisto Ab. Heti ensimmäisestä pelattavasta urheilu kohteesta lähtien huomattiin, että nyt on syntynyt jotain suurta, sillä jo pelkästään ensimmäisellä kierroksella täytettiin yhteensä 140 000 vakioveikkaus saraketta. Aluksi pelien tuotot suunnattiin urheilu ja liikuntakasvatustyöhön. Jo vuonna 1941 nimeksi muutettiin Oy Veikkaustoimisto Ab. Vuosikymmentä myöhemmin tärkeimmäksi tavoitteeksi asetettiin yleisen terveydentilan kohentaminen. (Veikkaus 2021b.)

Urheilu näytti suurta roolia alusta asti ja veikkausvaroja lainattiin muun muassa olympiastadionin laajennustöihin ja ensimmäistä mainosta televisio ruuduistakin hämmästeltiin jo vuonna 1958. Veikkaus kehittyi jatkuvalla tahdilla isommaksi ja suurimpina mullistuksina etenkin vuonna 1971 Loton aloittaminen, se on perustamisesta asti ollut Veikkauksen suosituin peli ja onhan Suomalaisia kutsuttu vuosien saatossa ja edelleen lottokansaksi. Pelitarjonta kasvoi etenkin 1990-luvun taitteessa runsaasti ja silloin tuli mukaan nykyisinkin loton rinnalla suosittu urheiluvedonlyönnin järjestäminen, eli muun muassa Pitkäveto. (Veikkaus 2021b.)

Digitalisoituminen luonnollisesti mullisti myös rahapelaamisen, ja Veikkaus avasi nettisivut vuonna 1995. Kaksi vuotta myöhemmin Veikkaus oli edelläkävijä ja avasi ensimmäisenä peliyhtiönä koko maailmassa itsepalvelupelaamisen internetissä. Pelaaminen jatkui ja kehittyi myös 2000-luvulla. Internetin tuoman mahdollisuuden myötä myös erilaisia pelejä tuli runsaasti lisää ihmisten saataville. Vuonna 2015 rahapeliyhteisöt alkoivat valmistella yhdistymistä ja silloin perustettiin väliaikainen integrointiyhtiö. Sillä välin rahapeliyhtiöt ja valtio alkoivat valmistelemaan ja neuvottelemaan yhdistymisestä. (Veikkaus 2021b.)

Vuosien saatossa eri rahapelimuotoja tarjoili kolme tekijää, eli Veikkaus, Raha-automaattiyhdistys ja Fintoto. Vuonna 2017 tapahtui kuitenkin muutos ja nämä kyseiset kolme tekijää yhdistyivät ja siitä syntyi nykyinen Veikkaus Oy. Samalla Veikkaus Oy sai yksinoikeuden rahapelien toimeenpanoon, josta säädetään myös arpajaislain 11 §:ssä. (Alkio 2020, 25–27.)

3.2 Yleistä

Veikkaus Oy:stä tuli vuonna 2017 yksinoikeudella Suomessa rahapelejä tarjoava valtion omistama Osakeyhtiö. Veikkauksen pelitoimintaa valvoo Suomessa Poliisihallitus, tästä

säädetään myös arpajaislaissa. Veikkaus kertoo, että vastuullisuus on keskeisessä roolissa heidän toiminnassaan. Heidän liiketoiminnassaan se tarkoittaa muun muassa sitä, että toiminta on avointa ja läpinäkyvää, toiminta on eettisesti oikein ja toiminta on vastuullista. Veikkaus on sitoutunut olemaan vastuussa pelaajistaan ja tarkoitus on edesauttaa ennaltaehkäisemään peliongelmia, tarjota vastuullisia pelaajakokemuksia, sekä tarjota turvallinen peliympäristö täysi-ikäisille pelaajille. (Veikkaus 2021e.)

Manner-Suomessa Veikkaus Oy:n kautta pelattavien pelien pelikate oli vuonna 2019 yhteensä 1 690,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 kyseinen luku oli taas 1 260,3 miljoonaa euroa, eli laskua edelliseen vuoteen nähden tapahtui 25,5 %. Tulee kuitenkin huomioida, että koronaviruspandemian vaikutus oli merkittävä Veikkaus Oy:n toimintaan ja tämän seurauksena se vaikutti oletetusti vuoden 2020 pelikatteeseen. (Eduskunta 2021b, 9.) Peleistä tapahtuvat tuotot jaetaan vuosittain kulttuurille, tieteelle, nuorisotyölle, liikunnalle, hevosurheilulle, veteraaneille ja sotavammakorvauksiin sekä sosiaali- ja terveysjärjestöille. Näistä jokainen ryhmä sai Veikkauksen voitonjakoa 253–35 miljoona euroa vuonna 2021. (Veikkaus, 2021a.)

Veikkaus jaottelee pelitarjontansa nykyisin kolmeen eri ryhmään. Onnenpeleihin, joihin luetaan esimerkiksi Lotto, Eurojackpot ja Jokeri. Kasinopeleistä puhuessa tarkoitetaan muun muassa raha-automaatteja ja vedonlyönnistä puhuttaessa tarkoitetaan Pitkävetoa, Tulosvetoa ja Totoa. (Alkio 2020, 34.) Veikkauksella löytyy yli 6 300 myyntipistettä ja noin 90 pelisalia ympäri Suomen. (Veikkaus 2021c).

Arpajaislain 13. b §:n 1. momentissa säädetään siitä, että Veikkaus Oy:llä on oikeus järjestää ainoastaan rahapelejä, eikä esimerkiksi muita arpajaisia. Lain mukaan Veikkauksella on velvollisuus turvata rahapeleihin osallistuvien pelaajien oikeusturva, pyrittävä estämään mahdollisimman hyvin väärinkäytökset sekä pyrkiä ennaltaehkäisemään ongelmapelaamisesta aiheutuvat haitat. Yhtiön toimintaa seuraa ja valvoo hallintoneuvosto. Hallintoneuvosto valvoo, että Veikkaus Oy toimeenpanee rahapelitoimintaa laissa määritetyllä tavalla, tukien yhtiön ja sen kanssa toimivien sidosryhmien keskeistä yhteistyötä. (Arpajaislaki 1047/2001, 12–13 b-c §.)

Veikkauksen hallintoneuvostoon kuuluu tällä hetkellä yhteensä 28 jäsentä, heistä 13 on Veikkauksen tuoton saajien edustajia, 13 eri puolueiden edustajia, sekä yhteensä kaksi henkilöstön edustajaa. Valvomisen lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on antaa yhtiökokoukselle lausunto tiinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Tämän jälkeen hallintoneuvoston toimittaa valtioneuvoston kanslialle kertomuksen rahapelitoimintaan liittyvästä kehityksestä sekä siitä, kuinka rahapelihaittojen ehkäisyyn liittyvä toiminta on järjestetty. (Veikkaus 2021d.)

3.3 Monopoliasema

Vuonna 2012 arpajaislakiin tehtiin uudistuksia, jonka seurauksena Suomessa siirryttiin toimilupajärjestelmästä monopolijärjestelmään. Sen seurauksena Veikkaus Oy:lle, Fintoto Oy:lle ja Raha-automaattiyhdistykselle muodostui yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen. Myöhemmin vuonna 2017 uuden yhtiön nimeksi muutettiin nykyinen Veikkaus Oy. Eli tällä hetkellä Veikkauksella on arpajaislaissa säädetty yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen Manner-Suomessa. (Veikkaus 2021c.)

Veikkaus Oy on valtion omistuksessa oleva yhtiö ja sen asiallisesta hoitamisesta vastaa valtioneuvoston kanslia. Veikkaus Oy:tä kutsutaan valtion omistuksen myötä erityistehtäväyhtiöksi ja arpajaislain 12. §:n mukaan sen tulee toimia liiketaloudellisin perustein ja sen tavoitteita aseteltaessa on huomioitava erityistehtävän luonne. Erityistehtäväyhtiön tulee varmistaa, että rahapelaajien oikeusturva on taattu, väärinkäytökset ja rikokset on pyritty minimoimaan. Tämän lisäksi rahapelaamisesta seuraavia ongelmia pyritään ehkäisemään ja minimoimaan mahdollisuuksien mukaan. (Liikanen & Hyssälä 2021, 19–20.)

Veikkaus Oy:lle on asetettu tiettyjä rajoitteita, joista mainittakoon esimerkiksi se, että se ei saa jakaa osinkoa. Taloudellisia vuosittaisia tulostavoitteita Veikkaukselle ei taas aseteta. Tuotot ovat säädetty otettaviksi valtion talousarvioon vuosittain tietyllä summalla, jonka oletetaan täsmäävän Veikkaus Oy:n tilikauden voittoon ja sen uudelleen jaetaviksi palautuviin varoihin. (Liikanen & Hyssälä 2021, 19–20.)

Keskusteluissa viime aikoina on pyörinyt Veikkauksen monopoliaseman vahvistaminen, asiaa käydään myös läpi hallituksen esityksessä, koskien arpajaislain muutosta. Ajatus monopoliaseman vahvistamisesta on herättänyt luonnollisesti paljon keskustelua ja antanut mielipiteitä puolesta ja vastaan.

4 Ålands penningautomatförening

Rahapelaamisesta Suomessa puhuttaessa on hyvä mainita myös Ålands penningautomatförening, josta käytetään lyhennettä Paf. Se on vuonna 1966 perustettu kansainvälinen rahapelejä tarjoava julkisoikeudellinen yhdistys. Pafin kotipaikka on Ahvenanmaalla ja Ahvenanmaalaisen itsehallinnon takia, se on poikkeuksellinen toimija suomalaisessa rahapelijärjestelmässä. Itsehallinnon takia se ei myöskään kuulu varsinaisesti arpajaislaissa säänneltyyn rahapelimonopoliin, mutta sillä ei ole myöskään Suomen lakien mukaista yksinoikeutta rahapelien järjestämiseen. (Alkio 2020, 28–29.) Pafin toiminta perustuu Ahvenanmaan itsehallintolakiin, sen mukaan arpajaislainsäädäntö kuuluu maakunnan lainsäädäntövallan piiriin. (Ahvenanmaan itsehallintolaki 1144/1991.) Ahvenanmaalla on voimassa myös itsehallinnon nojalla oma arpajaislakinsa (Landskapslag om lotterier 10/1966). (Alkio 2020, 28–29.)

Pafin tarjoamia rahapelejä pelataan ja markkinoidaan fyysisesti Ahvenanmaan maakunnassa, siellä sillä on yksinoikeus raha-automaattien pitämiseen, kasinotoimintaan ja vedonlyönnin järjestämiseen. (Salonen ym. 2020, 31.) Paf harjoittaa rahapelejä myös laivoilla Itämeren aluksilla, joiden kotipaikka on Ahvenanmaan maakunnassa. Pafin toimintaa valvoo Lotteriinspektionen, joka on Ahvenanmaalainen valvontaviranomainen. (Eduskunta 2021b, 43.) Näiden lisäksi pelejä tarjotaan tietysti internetin välityksellä. Pafin toiminnalla on ollut vaikutuksia suomalaiseen rahapelilainsäädäntöön ja sen kehitykseen 1990-luvun loppupuolelta lähtien, vaikka sillä ei tällä hetkellä oikeutta olekaan toimia Manner-Suomessa veikkauksen yksinoikeuden myötä. (Alkio 2020, 28–29.) Ahvenanmaan ulkopuolella Paf vaikuttaa myös Espanjassa, Ruotsissa, Latviassa ja Virossa. (Paf 2021a).

Paf kertoo tuottaneensa vuodesta 1966 alkaen yli 300 miljoonaa euroa yhteiskunnan hyväksi. Voittoja on jaettu vuosittain useille eri toimijoille, jotka toimivat esimerkiksi urheilun, kulttuurin, ympäristön ja kansanterveyden puolesta. (Paf 2021b.) Koronaviruspandemia on vaikuttanut myös Pafin tekemiseen, mutta liikevaihto vuoden 2019 ja 2020 välillä laski vain prosentin verran, eli 114.2 miljoonasta 113 miljoonaan. (Paf 2020, 44.) Tätä voidaan pitää melko onnistuneena suorituksena, sillä koronarajoituksien toimesta pelikoneiden ja kasinoiden toiminta ei ole voinut olla normaalia lähes koko pandemian aikana. Verkossa tapahtuvaan pelaamiseen koronapandemiasta on voinut olla jopa hyötyä, sillä ihmiset viettivät varmasti enemmän aikaa kotona, ja vapaa-ajan lisääntyessä myös pelaaminen on varmasti hieman lisääntynyt.

Paf haluaa sitoutua ja olla mukana tukemassa ihmisten vastuullista pelaamista. Näin ollen vuonna 2018 Paf otti käyttöön vuosittaisen tappiorajan, joka oli aluksi 30 000 euroa, vuonna 2020 sitä laskettiin 5000 eurolla ja vuonna 2021 rajaksi laskettiin 20 000 euroa vuodessa.

(Paf 2020, 18.) Pafin toimitusjohtaja Christer Fahlstedt arvioi, että asiakkaan tappiorajan rajoittamisesta 20 000 euroon vuodessa tarkoittaa yritykselle jopa 2–3 miljoonan euron tulojen vähenemistä. Silti he yrityksenä haluavat muistuttaa, että muutos on ehdottomasti asiakkaiden hyväksi. Uusi alempi 20 000 euron tappioraja astui voimaan 1. tammikuuta 2021. Kyseinen muutos koskee kaikkea Pafin sivuilla toimivaa nettipelaamista. (Paf 2021c.) Pafin toiminta jatkuu ja jatkaa kehittymistään edelleen, mutta mielenkiintoista nähdä tulevan arpajaislain muutoksien myötä, kuinka Pafin toiminta voi jatkua esimerkiksi laivoilla, jotka kulkevat Manner-Suomeen.

5 Rahapelaamista sääntelevä lainsäädäntö

5.1 Arpajaislaki (1047/2001)

Arpajaislakia pidetään tärkeimpänä rahapelejä sääntelevänä lakina koko Manner-Suomessa. (Lakiopas 2022). Arpajaislakia täydentää valtioneuvoston ja sisäministeriön asetuksella säädetyt hieman yksityiskohtaisemmin laaditut säännökset. Lain voimaantulon jälkeen siihen on tehty lukuisia eri muutoksia, joilla on pyritty saamaan selkeyttä ja järjestelmällisyyttä suomalaiseen rahapelijärjestelmään. Muutoksilla on myös pyritty edesauttamaan arpajaislain eri tavoitteiden toteutumista ja pyritty vankistamaan rahapelijärjestelmän EU-oikeudellista hyväksyvyyttä. (Liikanen & Hyssälä ym. 2021, 23–24.)

Nykyinen arpajaislaki (1047/2001) tuli voimaan vuonna 2001 korvaten Arpajaislain (491/1965) joka on vuodelta 1965. (Eduskunta 1999, 7.) Tuolloin arpajaislakia haluttiin päivittää, sillä vuosikymmeniä sitten tehtyä arpajaislakia ja sitä koskevaa sääntelyä pidettiin puutteellisena. Tammikuun 1. päivänä 1966 luotuja säännöksiä pidettiin säädöshierarkisesti liian alhaisella tasolla. Vanhentuneeksi käynyttä lakia oli tarkoitus päivittää ajantasaisemmaksi ja selkeämmäksi, sillä aiempi sääntely aiheutti epäselvyyttä sen suhteen, onko toiminnan katsottava kuuluvan arpajaislakiin vai onko kysymyksessä muunlainen taloudellinen toiminta. (Eduskunta 1999, 39.)

Arpajaislain 3. §:n 1 momentin mukaan rahapeleistä puhuttaessa tarkoitetaan sellaisia arpajaisia, joissa pelaava voi voittaa rahaa. Arpajaislain 3. §:n 2 momentissa on lueteltu erilaiset rahapelien toimeenpanotavat.

1) Raha-arpajaiset ovat rahapelejä, joissa pelaaja voi voittaa rahaa arpomisen seurauksena.

2) Vedonlyöntipeleillä tarkoitetaan rahapelejä, joissa pelaaja osallistuu esimerkiksi urheilupeleihin rahallisella panoksella ja osallistuu määräytyvien voittojen jakoon. Jokaiselle kohteelle annetaan kerroin, jossa ennakkosuosikille tai todennäköiselle voittajalle annetaan pienin kerroin. Lopputuloksia ei voi etukäteen tietää ja tämä tekee arvauksista mielenkiintoisempaa.

3) Veikkauspeleillä tarkoitetaan muita rahapelejä kuin vedonlyöntipelejä, joissa rahapelaaja voi osallistua urheilu- tai muun kilpailun tuloksia tai tapahtumia koskevien arvausten voittojen jakoon arpomisen perusteella.

4) Raha-automaatti eli peliautomaatti, automaatteja pelaamalla pelaajalla on mahdollisuus voittaa rahaa.

5) Erityisautomaatti on myös peliautomaatti, jota pelaamalla on mahdollisuus voittaa rahaa.

6) Kasinopeleihin kuuluu muun muassa ruletti- kortti- sekä muut niihin rinnastettavat rahapelit.

7) Totopelit ovat hevoskilpailuihin liittyviä rahapelejä, jossa tuloksia oikein arvaamalla voi osallistua voittojen jakoon.

8) Yhdistelmäpeleissä on yhdistetty edellä mainittujen pelien ominaisuuksia. (Alkio 2020, 30–31.)

Arpajaislaki (1047/2001) sääntelee arpajaisten toimeenpanoa ja sen valvontaa, arpajaisten tuottojen tilittämistä ja käyttötarkoitusta sekä tuottojen käytön valvontaa. (Arpajaislaki 1047/2001). Arpajaislaissa säädetään yksinoikeusjärjestelmän tehtävistä. Tärkeimpänä tehtävänä on taata toimintaan osallistuvien oikeusturva, ehkäistä rikokset ja minimoida väärinkäytökset. Tämän lisäksi tavoitteena on minimoida rahapelaamisesta seuraavia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Rahapeliyhteisöjen, eli myöhemmin yksinoikeudella rahapelejä toimeenpaneva Veikkaus Oy:n tulee ottaa toiminnassaan huomioon lainsäädännöstä ilmenevät erityiset vastuullisuuden vaatimukset. (Eduskunta 2016, 7–8.)

Laissa määrättiin aiemmin yksinoikeuksiin perustuvan rahapelijärjestelmän rahapelien jaottelu. Kun yksioikeusjärjestelmässä oli mukana kolme toimijaa, eli Veikkaus Oy, Raha-automaattiyhdistys ja Fintoto Oy, niin ideana oli, että toimijat eivät kilpailisi keskenään samankaltaisilla peleillä. Toimijoiden tarjoamien pelien tulee siis erota ominaisuuksiltaan toisistaan. Vuonna 2017 tilanne kuitenkin päivittyi, kun Veikkaus Oy sai yksinoikeudella koko rahapelijärjestelmän käyttöönsä. (Eduskunta 2016, 7–8.) Muutoksen tavoitteena oli yksinoikeusjärjestelmän ylläpitämisen vahvistaminen ja pyrittiin saamaan yhdenmukaisuutta EU-oikeuden kanssa ehkäisemällä mahdollista kilpailuasetelman syntymistä. Samalla pyrkimys oli turvata Veikkaus Oy:n mahdollisuutta kehittää ja parantaa toimintaansa vastuullisesti. Tämän tarkoituksena oli myös edesauttaa uudenlaisten pelien kehittämistä ja helpottaa niiden toimeenpanoa.

Sen lisäksi, että arpajaislakia on päivitetty haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi, niin vuonna 2010 tuli voimaan myös yksi tärkeä säädös, jonka mukaan alle 18-vuotiailta kiellettiin rahapelaaminen. Internetin ja mobiililaitteiden, sekä raha-automaattien pelaamiseksi on avattava pelaajalle pelitili, joka mahdollistaa pelaamista koskevien rajoituksien lisäämisen. Esimerkiksi rajoitus siitä, kuinka paljon voi kuukaudessa pelata rahallisesti tai asettaa itselleen pelieston tietyksi ajaksi. (Liikanen & Hyssälä ym. 2021, 24–25.)

Arpajaislain 42 § on säädetty myös siitä, että rahapelien valvonnasta vastaa poliisihallitus, poliisihallituksen vastuulla on arpajaistoiminnan tilastointi ja valvonta valtakunnallisesti.

(Arpajaislaki 1047/2001. 8. luku, 42 §.) Heidän valvonnallaan on suuri merkitys ja se edesauttaa rahapelejä pelaavien oikeusturvan vahvistamisessa. Esimerkkinä tästä se, että laissa säädetyssä ratkaisusuositusmenettelyssä pelaajalla on mahdollisuus hakea Poliisihallitukselta ratkaisua siihen, kun pelaaja ja Veikkaus Oy ovat erimieltä voitonmaksuista tai muista siihen rinnastettavista erimielisyyksistä.

Poliisihallitus valvoo myös Veikkaus Oy:n ylläpitämää markkinointia ja sitä, että Veikkaus Oy ja heidän pelejänsä välittävät toimijat noudattavat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen kuuluvat velvollisuudet. Poliisihallituksen valvontapiiriin kuuluu myös arpajaislain ulkopuolelle kuuluvan rahapelitoiminnan torjunta. Sitä on hankaloittanut erityisesti tietotekninen kehitys ja pelien saatavuus yli valtion rajojen. (Liikanen & Hyssälä ym. 2021, 26.)

5.2 Arpajaisverolaki (552/1992)

Rahapelaamista ja arpajaisia koskee arpajaislain lisäksi myös muun muassa arpajaisverolaki (552/1992). Arpajaisverolaissa säädetään nimensä mukaisesti arpajaisverosta, joihin osallistuminen edellyttää rahan arvoista vastiketta. Siinä säädetään arpajaisverosta, joka on suoritettu arpajaislain mukaisista arpajaisista sekä arpajaisverolain mukaisista muista arpajaisista. Arpajaislain ja arpajaisverolain piiriin kuulumattomien arpajaisten voitoista ja palkinnoista ei taas suoriteta arpajaisveroa, vaan ne ovat pääsääntöisesti saajansa veronalaista ansiotuloa. (Edilex 2017.) Arpajaisverolain 3. § mukaan verovelvollisia voi olla yksi tai useampi toimeenpanija. (Arpajaisverolaki 1992/552, 3 §.)

Arpajaisveroihin liittyen mainittakoon, että tuloverolaissa (1992/1535) ja sen 85 §:ssä säädetään siitä, että eurooppalaisen valtion tai sen lainsäädännön mukaan harjoitetuista arpajaisista saatua palkintoa tai voittoa ei luetella veronalaiseksi tuloksi. Veronalaisena tulona pidetään voittoa, joka määritellään kohtuulliseksi vastikkeeksi tai esimerkiksi ennakkoperintälaissa tarkoitetuksi palkaksi. (Tuloverolaki 1992/1535, 85 §.) Arpajaisveroa ei tarvitse maksaa, jos maksettavan arpajaisveron määrä on alle 50 euroa kalenterikuukauden aikana. Rajatapauksissa huomioitavaa on se, että vero tulee maksaa sentin tarkkuudella. (Edilex 2017.)

5.3 Valtioneuvoston asetus rahapeliasioiden neuvottelukunnasta (658/2017)

Rahapeliasioiden neuvottelukunnan roolina on arvioida ja seurata arpajaislain (1047/2001) 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden täyttymistä rahapelijärjestelmän vahvistamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tämä asetus astui voimaan 4. päivä lokakuuta 2017. Rahapeliasioiden neuvottelukunnan tehtävänä on

1) seurata ja arvioida rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen yleistä kehitystä, haittojen ehkäisyä, sen vähentämisen onnistumista ja erilaisia kehittämiskohtia

2) seurata ja arvioida rahapelipolitiikkaa koskevaa säädösvalmistelua

3) seurata ja pyrkiä arvioimaan kansainvälisessä ja kansallisessa toimintaympäristössä tapahtuvia mahdollisia muutoksia

4) seurata ja arvioida EU:n rahapelipolitiikan sisällä tapahtuvia muutoksia ja sen oikeuskäytännössä tapahtuvaa kehitystä

5) rahapelien toimeenpanon seuranta, arviointi ja valvonta

6) tehdä tarpeellisia aloitteita rahapelipolitiikan kehittämisen edistämiseksi

7) pyrkiä edistämään viranomaisten ja viranomaisten keskeistä yhteistyötä rahapeliasioihin liittyen

8) toimia rahapelipolitiikan informointikanavana viranomaisille, eduskuntapuolueille sekä rahapelitoiminnan tuotoista avustuksia saaville yhteisöjen edustajille. (Valtioneuvoston asetus rahapeliasioiden neuvottelukunnasta 658/2017, 1 §.)

Neuvottelukunnalla on myös oikeus tehdä erilaisia aloitteita, esityksiä ja suosituksia sekä järjestää tilaisuuksia. (Valtioneuvoston asetus rahapeliasioiden neuvottelukunnasta 658/2017, 1 §).

5.4 Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta (1414/2016)

Valtioneuvoston asetuksessa Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta säännellään nykyisen yksinoikeusjärjestelmän rahapelien toimeenpanosta. Kyseinen asetus astui voimaan tammikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 2017. Asetuksessa säädetään muun muassa rahapeleihin osallistumisesta, rahapelien pelaajille maksettavista voitto-osuuksista. Esimerkkinä todettakoon, että pelaajille on maksettava pelistä kertyvistä pelimaksuista joka vuosi tietty prosenttimäärä voittoa. Raha-automaateista, erityisautomaateista ja kasinopeleistä on kerryttävä kokonaisvaihdosta 70–99,9 % voittoa pelaajille. Asetuksessa säädetään myös voitto-osuuksien tasauksesta, voittojen pyöristämisestä ja perimättä jääneistä voitoista. (Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta 1414/2016.)

Kyseinen laki säätää myös esimerkiksi raha-automaattien sijoittelua ja lukumäärää. Kyseisellä asetuksella on rajattu raha-automaattien ja erityisautomaattien määräksi 18 600 kappaletta. Erityisiä pelisaleja saa olla 120 kappaletta, ja varsinaisia pelikasinoita saa olla vain

yksi Helsingin kaupungin alueella ja yksi Tampereen kaupungin alueella. Pelikasinoiden aukioloaikoja on myös rajattu. (Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta 1414/2016.) Erityisellä pelisalilla tarkoitetaan pääasiallisesti rahapelaamiseen tarkoitettua tilaa, näitä ovat tällä hetkellä Veikkaus Oy:n Pelaamot ja Feel Vegas-pelisalit. (Eduskunta 2021b, 19.)

6 Hallituksen esitys (135/2021) eduskunnalle arpajaislain muuttamiseksi

6.1 Valmistelu

Hallituksen esitys (135/2021) eduskunnalle arpajaislain muuttamiseksi on alun perin valmisteltu sisäministeriössä, esitys perustuu arpajaislain uudistamista koskeneeseen hankkeeseen (SM051:00/2019) (Eduskunta 2021b, 5.) Esityksen varsinainen alkuperäinen tavoite oli rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisy ja niiden minimoiminen, sekä Veikkaus Oy:n yksinoikeusjärjestelmän vahvistaminen ja sen toimintaedellytysten tukeminen. Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi lisäksi myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta annettua lakia, terrorismin ja rahanpesun rahoittamisen estämisestä annettua lakia, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia, sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. (Sisäministeriö 2019a.)

Arpajaislain uudistamiseen liittyvän hankkeen puheenjohtajana toimi sisäministeriön poliisiosastolta lainsäädäntöjohtaja Katriina Laitinen. Työryhmään kuuluu eri toimijoita muun muassa valtioneuvoston kansliasta, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, poliisihallituksesta sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta. Asiantuntijoina työryhmässä oli eri toimijoiden edustajia, mukaan lukien Veikkaus Oy:stä, tämän lisäksi hankkeella oli myös oma ohjausryhmänsä. (Eduskunta 2021b, 6–7.)

6.2 Tavoitteet

Tavoitteena arpajaislain uudistamista koskeneella hankkeella (SM051:00/2019) oli valmistella selvitys arpajaislain ja siihen liittyvän muun lainsäädännön kehittämisen edistämiseksi seuraavien asioiden osalta:

1) Pakollinen tunnistautuminen koskisi jatkossa peliautomaattien lisäksi kaikkea rahapelaamista, sekä pelaajalla olisi mahdollisuus asettaa itselleen pelikielto

2) kehittää peliautomaattien sijoittelua ja myyntipisteiden sijoittelua koskevaa sääntelyä

3) päivittää nykyistä rahapeleihin liittyvää markkinointia ja muokata arpajaislain vastaiseen markkinointiin liittyvää sääntelyä

4) kerätä peli- ja pelaajadatoja ja hyödyntää näitä rahapelihaittojen ehkäisyssä, seurannassa ja tutkimuksessa, ottaa huomioon Veikkauksen vastuullisen asiakkuuden malli ja sen mahdollistaminen

5) muuttaa kasinossa voimassa oleva määräaikainen pelikielto toistaiseksi voimassa olevaksi

6) pyrkiä rajoittamaan yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelle suuntautuvaa pelaamista maksuliikenteelle asetettavien estojen käyttöönottamisella

7) kehittää Veikkaus Oy:n ja muiden yritysten välistä liiketoimintaa

8) peliserverin sijaintiin liittyvät kehityskohdat

9) maiden välisten yhteispoolipelien vaatimat uudistukset koskien totopelaamista

10) vedonlyöntipelien uudistusta koskevat muutokset. (Eduskunta 2021b, 6.)

Näillä muutoksilla pyritään vähentämään ja ehkäisemään rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tarkoituksena olisi pyrkiä torjumaan laadukkaammin lain vastaista rahapelitoimintaa, sekä panosta valvontaan ja pyrkiä vahvistamaan pelaajien oikeusturvaa. Tämän lisäksi tarkoituksena on parantaa yksinoikeusjärjestelmän EU-oikeudellista johdonmukaisuutta ja vahvistaa Veikkaus Oy:n monopoliasemaa. (Eduskunta 2021b, 48.)

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että muutokset arpajaislakiin tulisi voimaan suurimmaksi osin vuoden 2022 alusta alkaen, mutta esimerkiksi maksuliikenne-estoja koskevia säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2023 alusta alkaen. Tämän lisäksi pakollisen tunnistautumisen osalta säännöksiä sovellettaisiin asteittain ja vuodesta 2024 alkaen kaikki rahapelaaminen tapahtuisi vain ja ainoastaan tunnistautuneena. (Eduskunta 2021b, 1–2.)

6.3 Pakollinen tunnistautuminen

Veikkaus Oy:n rahapelejä sähköisesti pelatessa asiakkaalle tulee avata pelitili, joka on myös määritelty arpajaislain 14 §:n mukaan. Pelitiliä avatessa yhtiön on tunnistettava asiakas, jotta voidaan varmistaa tämän täysi-ikäisyys, sekä tulee tietää pelaajan asuinpaikka valtion lainsäädännön alueellisen kunnioittamisen varmistamiseksi. Pakollinen tunnistautuminen antaa mahdollisuuden pelaamisen hallintaan liittyvien rajoitusten käyttöönottamiseen rahapelaamisessa, sekä tunnistautuneen pelaajan seurannan. (Eduskunta 2021b, 16–17.)

Arviointiryhmän mukaan pakollisen tunnistautumiseen liittyvässä keskustelussa on esitetty kahta eri vaihtoehtoa. On ehdotetut, että pakollinen tunnistautuminen ulottuisi erityisiin pelisaleihin, näin ollen kaikki pelaaminen vaatisi tunnistautumisen. Toisen vaihtoehtona on esitetty kevyempää mallia, jossa pelaaja tunnistautuisi pelisaliin sisäänpääsyn yhteydessä. Arviointiryhmän mukaan pelitapahtumakohtainen tunnistautuminen olisi tehokkaampi tapa

haittojen ehkäisyn edistämisen kannalta. (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 20:20:25 2020, 21.)

Veikkaus otti vuoden 2021 alussa käyttöönsä vapaaehtoisesti pakollisen tunnistautumisen pelikoneisiin. Pelitilin avaamiseen liittyvä säännös tulee kuitenkin virallisesti voimaan vuoden 2022 puolella, joka koskee esimerkiksi pelikoneilla tapahtuvaa rahapelaamista. Veikkaus Oy:n tavoitteena on, että kaikki fyysisen kanavan pelaaminen tapahtuisi vain tunnistautuneena vuoteen 2023 mennessä, myös raaputusarpojen on suunniteltu toteutuvan tulevaisuudessa pakollisen tunnistautumisen avulla. Veikkaus Oy:n esittämän suunnitelman mukaan 2025 alusta alkaen rahapelaamista koskeva vuosittainen enimmäistappioraja olisi 25 000 euroa. Tarkoituksena on kuitenkin, että poikkeuslupamenettelyn avulla ammattimaista vedonlyöntiä toteuttavien pelaaminen mahdollisestaan ammattimaisesti. (Eduskunta 2021b, 16–17.)

6.4 Raha-automaattien sijoittelua ja rahapelien myyntipisteiden sijoittamista koskeva sääntely

Valtioneuvoston asetuksen (1414/2016) mukaan kaikissa pelipisteissä saa olla yhteensä 18 600 pelikonetta. Erityisissä pelisaleissa saa olla käytettävissä 3 900 raha-automaattia, kasinoissa rajaksi on asetettu 800 automaattia. (Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta 1414/2016, 9 §.) Arpajaislaki pitää sisällään säännöksen siitä, että peliautomaatit tulee sijoitella valvottuihin tiloihin, eikä niitä voi asettaa paikkaan, jossa käyttö voi riskeerata rahapelaajan turvallisuutta tai voi saada aikaan esimerkiksi järjestyshäiriöitä. Arpajaislaissa ei säädetä peliautomaattien tai myyntipisteiden sijoituspaikoista. (Eduskunta 2021b, 19.)

Vuonna 2020 Veikkaus Oy ilmoitti, että hajasijoitettujen peliautomaattien kokonaismäärä vähenee 15 000 automaatilla 2020 loppuun mennessä. Veikkaus Oy kertoo päätyneensä ratkaisuun, sillä he ottivat tavoitteekseen pelaajakeskeisen vastuullisuuslinjauksen, sekä alkoivat valmistautua pakolliseen tunnistautumiseen, sekä tavoitteena tehdä rahapelaamisesta entistä turvallisempaa. (Veikkaus 2019.) 2021 toukokuussa myyntipaikkoihin sijoitettujen raha-automaattien määrä oli 10 202. Automaattien sijoittelua tarkisteltaessa mainittakoon, että raha-automaatteja oli 24 % ravintoloissa ja kahviloissa, 19 % liikenne- ja huoltoasemilla, 15 % kioskeissa, 6 % hypermarketeissa, 35 % muissa marketeissa ja pienissä päivittäistavarakaupoissa, sekä yksi prosentti muissa myyntipaikoissa. (Eduskunta 2021b, 19–20.)

Veikkaus Oy vakuuttaa, että peliautomaattien sijoittamiset mietitään tarkasti tehden kokonaisarviointi, sekä otetaan huomioon peliautomaattien yhteismäärä ja kumppaneiden

yhdenvertainen kohtelu. Veikkaus Oy:n mukaan myös kaikkia maantieteellisiä alueita käsitellään ja arvioidaan yhdenvertaisesti. Veikkauksen mukaan laiminlyönnit esimerkiksi pelaamisen valvonnassa vaikuttavat sijoituspäätöksiin. (Eduskunta 2021b, 20.)

Arviointiryhmän mukaan rahapelien sijoittelun keskittymistä sosioekonomisesti heikoimmille alueille tulisi vähentää, heidän mukaansa vaihtoehtona on hajasijoitettujen raha-automaattien poistaminen tai voimassa olevan mallin päivittäminen tehokkaammin haittoja ehkäiseväksi. Arviointiryhmän mukaan nykyisten hajasijoitettujen rahapeliautomaattien siirtäminen nykyisiin tai uusiin pelisaleihin ei ole varteenotettava vaihtoehto. (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 20:20:25 2020, 18.)

Rahapeliautomaattien määrä on yksi mittari millä voidaan tarkistella saatavuutta, mutta sen lisäksi olisi tärkeää seurata ja kontrolloida pelaamisympäristön laatua ja määrää. Näistä kahdesta olennaisempana tekijänä pidetään sijoituspaikkojen määrää. Nykyinen arpajaislaki ei mahdollista pelipisteiden, määrän, sijainnin ja jakelutapojen sääntelyä. (Eduskunta 2021b, 20–21.)

Arviointiryhmä esittää kolmea eri asiakokonaisuutta, joiden avulla voidaan pyrkiä vähentämään raha-automaattien keskittymistä:

1) tehdä tarkistuslista, jonka avustuksella tehdään rahapeliautomaattien sijoittelupäätöksiä

2) selvitetään korkean riskin alueet

3) käydä läpi huolellisesti peli- ja pelaajadatan analyyseihin kuuluvaa tietopohjaa (Eduskunta 2021b, 21.)

Mikäli hajasijoitusjärjestelmästä luovutaan, tai tapahtuu raha-automaattien selkeä supistuminen, niin se veisi tarjontaa erittäin todennäköisesti enemmän keskeisille paikoille, eli esimerkiksi isompien kaupunkien kulkuyhteyksien ja kauppakeskuksien äärelle. Tällä muutoksella voisi olla vaikutusta peliautomaattien tarjontaan ja pelaajien käyttäytymiseen. Muutokset näkyisivät todennäköisesti positiivisesti juuri alimpien sosioekonomisten väestöryhmien pelihaitoissa. Mikäli edellä mainittuja muutoksia kokeillaan, arviointiryhmä painottaa, että muutoksen toteutumista tulee seurata ja arvioida aktiivisesti. (Eduskunta 2021b, 21.)

6.5 Rahapelien markkinointia ja arpajaislain vastaista markkinointia koskeva sääntely

Suomessa rahapelien markkinointi on toteutettava siten, että siinä ei kannusteta tai yllytetä liialliseen rahapelaamiseen, sekä on pyrittävä välttämään sitä, ettei ongelmapelaajat tai riskiryhmät ole altistuvia rahapelien markkinoinnille. Veikkaus Oy:llä on yksinoikeus

markkinoida rahapelejään arpajaislain 14 b §:ssä säädetyin rajoituksin. Tämän lisäksi rahapelaamisesta aiheutuvien haitallisten seuraamusten takia on katsottu välttämättömäksi rajoittaa rahapelejä koskevaa markkinointia. Erityisiä pelihaittoja aiheuttavia pelejä ei saa markkinoida kuin kasinoilla, pelisaleissa ja raviradoilla. (Eduskunta 2021b, 21.)

Arpajaislain markkinoinnin valvonnasta vastaa Poliisihallitus ja heidän tehtävänään on varmistaa, että rahapelejä koskevassa markkinoinnissa noudatetaan kuluttajansuojalain (38/1978) ja arpajaislain mukaisia säännöksiä. Veikkaus Oy:n tulee antaa vuosittain selvitys rahapelien markkinointiin liittyen. (Arpajaislaki 1047/2001, 14 b §.)

Arpajaislain 62 b §:n mukaan poliisihallituksella on oikeus kieltää arpajaislain 14 b §:n vastaisen rahapelien markkinoinnin. Rahapelien toimeenpanijaan kohdistuva kielto voi olla voimassa enintään kolmen kuukauden ajan, sekä sitä voidaan jatkaa, mikäli menettelyä rahapelin markkinoinnissa ei ole korjattu. Arpajaislain 62 § mukaan Poliisihallituksella on myös oikeus asettaa uhkasakko, tehostaakseen sääntörikkeen ehkäisemistä. (Eduskunta 2021b, 22.) Arpajaislaissa ei erikseen määritellä aggressiivisena pidettäviä markkinointikeinoja, mutta Poliisihallitus on tehnyt linjauksen aggressiivisen myynninedistämisen näkökohdista. (Tuorila 2019, 20.)

Rahapelimarkkinoinnin ongelmat osoittavat, että rahapelien markkinoinnin sääntelyä tulisi selkeyttää ja tarkentaa huomattavasti lisää. Markkinoinnin kehittäminen rahapelihaittoja ehkäiseväksi luo markkinointisäätelyn uudistamiselle tärkeän yhteiskunnallisen tarpeen. Arpajaislain markkinointisääntelyn uudistamisessa tulisi kiinnittää huomiota sääntelyn vastaisesta toiminnasta langetettaviin sanktioihin. Sääntelyn rinnalla tehokkaat sanktiot voisivat muodostaa lähtökohdan toimivalle valvonnalle. Mikäli markkinointisääntelyn rikkomisesta tulevat sakot olisivat huomattavasti suurempia, sen avulla rajojen kokeileminen ja suoranainen lain rikkominen saataisiin loppumaan. (Tuorila 2019, 28.)

Rahapelitoiminnan haittariskien ja haittojen arviointiryhmän mukaan markkinoinnista tulisi jopa luopua kokonaan niiden haitallisuuden vuoksi. Arviointiryhmän mukaan valistustarkoituksessa oman pelaamisen hallintaa ja pelien luonnetta koskeva tieto tulisi saada pelaajien ulottuville paremmin. Arviointiryhmän ehdotuksena on se, että mikäli jatkossa rahapelejä markkinoidaan, niin markkinointipykälään on lisättävä edellä mainittu informaatiovelvoite pelien haittavaikutuksista. (Eduskunta 2021b, 23.)

Arpajaislain 62 § säätää arpajaisten toimeenpanoon liittyvistä kielloista, eli esimerkiksi Veikkaus Oy:n lisäksi muilla toimijoilla ei ole lupaa markkinoida tai toimeenpanna rahapelejä Manner-Suomessa. (Eduskunta 2021b, 24.) Rikoslaissa säädetään muiden rahapeliyhtiöiden markkinointi rahapelirikokseksi, sekä rikkeen tekijä voidaan määrätä rangaistavaksi. (Rikoslaki 39/1889, 17. Luku. 16 a §.)

Sääntelystä huolimatta suuri joukko ulkomaalaisia internetissä toimivia kasinoita kohdistaa mainontaa myös suomalaisille kuluttajille houkutellakseen heitä asiakkaakseen. (Männistö 2021, 9). Markkinoinnissa käytetään useasti suomen kieltä ja mainoksissa saatetaan usein harhaanjohtaa siten, että kerrotaan kyseessä olevan esimerkiksi suomalainen nettikasino. Poliisihallituksen tehtävät lainvastaisen rahapelitoiminnan markkinointiin liittyen on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Tätä edesauttanut myös markkinoinnin monikanavaistuminen, koska lukuisat eri sosiaalisen median kanavat sisältävät nykyisin myös markkinointia. (Eduskunta 2021b, 24–25.)

Lukuisien toimijoiden ja markkinointikanavien puuttuminen arpajaislain vastaiseen toimintaan on vaikeutunut ja käynyt lähes mahdottomaksi. Suomeen sijoittautuneiden rahapeliyhtiöiden toimintaan poliisihallitus voi puuttua suhteellisen tehokkaasti. Jos kuitenkin markkinointia laiminlyövä on yksityishenkilö, niin tehokkaasti markkinointiin puuttuminen vaatisi mahdollisuuden esimerkiksi seuraamusmaksuun tai kieltopäätökseen. Haasteensa on myös rajojen ulkopuolelta tuleva markkinointi, johon tarvittaisiin merkittävästi enemmän resursseja, mikäli siihen haluttaisiin puuttua halutulla tavalla. (Eduskunta 2021b, 26.)

6.6 Pelikasinon määräaikaisen pelikiellon muuttaminen

Veikkaus Oy voi kieltää rahapelaajan pääsyn pelikasinolle tai asettaa rajoituksia pelaamiselle, jos siitä voi aiheutua taloudellisia, terveydellisiä tai sosiaalisia haittoja. Arpajaislain 15 §:n mukaan pelaajalla on oikeus anoa Veikkaus Oy:ltä pelikieltoa pelikasinoon. Kummankin osapuolen tekemästä kiellosta riippumatta rajoitus on voimassa enintään yhden vuoden ja vähintään kolme kuukautta. Veikkaus Oy katsoo kieltoja ja rajoituksien asettamista tapauskohtaisesti, joten he voivat myös tietyissä tapauksissa rajoittaa rahapelaajan käyntimääriä pelaajakasinolla. (Eduskunta 2021b, 29.)

Sisäministeriön esiselvityksessä vuonna 2019 ehdotettiin, että pelikasinon antamia määräaikaisia pelikieltoja voisi olla perusteltua muuttaa toistaiseksi voimassa olevaksi. Tällöin toistaiseksi voimassa olevaksi asetettua pelikieltoa voisi anoa poistetavaksi aikaisintaan vuoden kuluttua kiellon alkamisesta. Sisäministeriön tekemän selvityksen mukaan pelikieltomahdollisuuksia voitaisiin pyrkiä kehittämään pelisalipelaamisen osalta rahapelihaittojen vähentämistä ja ehkäisemistä edistäväksi. Esiselvityksen tärkeä kehityskohde oli myös se, että pelaaja voisi asettaa verkossa pelikiellon itselleen, joka kattaa kaikki pelimuodot verkkopelaamisesta, kasinoon ja pelisaleihin. Rahapelihaitta-asiantuntijat ovat suositelleet myös sitä, että kasinoiden lisäksi toistaiseksi voimassa oleva pelikielto koskisi kaikkia Veikkaus Oy:n nimissä olevia pelisaleja. (Eduskunta 2021b, 30.)

6.7 Maksuliikenteelle asetettavat estot

Arpajaislaissa tai muissa lainsäädännöissä ei ole voimassa olevaa säännöstä koskien Manner-Suomen ulkopuolelle suuntautuvaa rahapelaamista, vaikka Suomessa on voimassa oleva monopolijärjestelmä. (Eduskunta 2021b, 31.) Esityksessä maksuliikenteelle suunnattujen estojen tarkoituksena on pyrkiä rajoittamaan yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen rahapelitarjonnan saatavuutta, eli maksuliikenne-estot kohdistettaisiin arpajaislain vastaisesti markkinoiviin rahapeliyhtiöihin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että pankit tai muut maksupalveluntarjoajat estävät maksutapahtumat, jotka liittyvät lainsäädännön vastaiseen rahapelitoimintaan. (Sosiaali- ja terveysvaliokunta 2021.)

Sisäministeriön tekemän esiselvityksen mukaan on olemassa kaksi eri keinoa, joilla voidaan toteuttaa pankkien tai maksupalvelujen tarjoajien taholta estoja. Heidän ehdotuksensa esiselvityksessä on luoda esto, joka kohdistuu pelaajan rahapeliyhtiöön suorittamaan pelipanoksen maksuun tai vaihtoehtoisesti esto, joka kohdistuu rahapeleistä saatujen voittojen maksamiseen pelaajille. (Sisäministeriö 2019c, 58.) Tavoitteena on tehokas haittojen ehkäisy ja saatavuuden rajoittaminen. (Eduskunta 2021b, 32)

6.8 Veikkaus Oy:n kehittäminen yritysten välisessä liiketoiminnassa

Veikkaus Oy haluaa kehittää liiketoimintaansa, sillä tavalla, että sen tytäryhtiöt voisivat myydä kansainvälisille peliyhtiöille digitaalisia pelituotteita- ja palveluita. Eli tarkoituksena tällä idealla olisi viedä suomalaiseen rahapelitoimintaan alun perin luotuja palveluita ja tuotteita kansallisesti toimiville yhtiöille eri puolille Eurooppaa. Tärkeimpiä tai keskeisiä asiakkaita olisivat yritykset, jotka toimivat oman maan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Veikkaus Oy painottaa kuitenkin, että suunnitelmat koskevat yritysten välistä liiketoimintaa, eikä se sisällä kuluttajille suunnattuja palveluita. (Eduskunta 2021b, 33–34.)

Arpajaislaissa säädetään rahapelien toimeenpanosta Manner-Suomessa, ja sen mukaan Veikkaus Oy:llä ei ole lupaa organisoida muita arpajaisia kuin rahapelejä. Veikkauksella ei ole oikeutta perustaa tai hankkia itselleen muita kuin rahapelitoimintaansa liittyviä yhtiöitä ja näiden omistamia osakkeita. Veikkaus Oy:llä ei ole myöskään oikeutta luovuttaa yhtiön osakkeita toiselle omistajalle. Veikkaus Oy:n suunnittelema yhteistyö ja liiketoiminta mahdollistaisi yksinoikeusjärjestelmän vastuullisen tarjonnan kehittämisen kustannustehokkaasti. (Eduskunta 2021b, 33–34.)

6.9 Peliserverien sijainti ja valvonta

Veikkaus Oy toimeenpanee monia eri peliryhmiä, joita ovat esimerkiksi raha-automaatit, kasinopelit, veikkaus- ja vedonlyöntipelit. Tämän takia yhtiöt tarvitsevat lukuisia eri pelijärjestelmiä, joka tarkoittaa muun muassa sitä, että se tuottaa rahapelin ja tarjoaa pelaajan välityksellä käyttöliittymän rahapeleihin. Käyttöliittymässä rahapelaaja suorittaa panostuksen, sekä mahdollisten valintojen teon jälkeen rahapelin tuloksen. Olemassa oleva arpajaislaki ei sisällä säännöksiä koskien Veikkaus Oy:n pelijärjestelmää, myöskään siitä, missä näiden tulisi sijaita. Poliisihallitus suorittaa valvontaa muun muassa tietoteknisen valvonnan keinoin ja heidän hallussa olevan rahapelitapahtuma-aineistoa voidaan hyödyntää esimerkiksi häiriö- tai väärinkäyttötilanteissa. Sijaintitiedot ovat tärkeitä etenkin poliisihallituksen valvonnan kannalta. (Eduskunta 2021b, 34–35.)

7 Arpajaislain keskeiset muutokset

Laki arpajaislain muuttamiseksi (1284/2021) hyväksyttiin eduskunnan toimesta joulukuussa 2021 ja laki astui voimaan heti vuoden 2022 alusta alkaen. Seuraavaksi käydään läpi päivittyvää arpajaislaki ja verrataan oleellisimpia muutoksia alkuperäiseen arpajaislakiin (1047/2001) verrattuna. (Valtioneuvosto 2021.)

Yksi keskeisimmistä muutoksista on pakollinen tunnistautuminen, joka laajenee jatkossa vaiheittain kaikkiin Veikkauksen ylläpitämiin peleihin. (Eduskunta 2021a.) Tavoitteena on, että kaikki rahapelaaminen on tunnistautunutta viimeistään vuonna 2024. Uuden lain myötä vahvempi tunnistautuminen antaa mahdollisuuden rajoituksien ja peliestojen käyttöönottamiseen jokaisessa Veikkaus Oy:n tarjoamassa pelimuodossa. (Valtioneuvosto 2021.)

Tulevaisuudessa Veikkaus Oy:n tulee varmistaa, että pelaajalla on mahdollisuus pelata rahapelejä vain rekisteröityneenä ja tunnistautuneena pelitilille. Pelitili on aina henkilökohtainen, tilejä on ainoastaan yksi pelaaja kohden ja tunnistautumisen avulla voidaan todentaa myös pelaajan täysi-ikäisyys. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 14 §.) Ennen lakimuutosta arpajaislain 14 §:n mukaan hajasijoitetuissa pelikoneissa tai pelisaleissa ei ollut käytössä pakollista tunnistautumista, mutta Veikkaus Oy otti omaehtoisesti pakollisen tunnistautumisen käyttöön hajasijoitetuissa pelikoneissa vuoden 2021 alussa, sekä yhtiön omissa pelisaleissa kesällä 2021. (Valtioneuvosto 2021.)

Hallituksen esityksessä käsitelty rahapelien markkinointi sai myös tiukennuksia. Uudistettu arpajaislaki pitää sisällään täsmennyksiä koskien Veikkaus Oy:n sallitun markkinoinnin sisältöön. Päivittynyt laki edellyttää kokonaisuudessaan aiempaa maltillisempaa markkinointia. (Valtioneuvosto 2021.) Aiempaan lakiin verrattuna puututtiin erityisen haitallisten rahapelien markkinointiin, eli esimerkiksi raha-automaatteja, kasinopelejä, sekä sähköisesti toimeenpantavia raha-arpajaisia ja nopearytmisiä veikkauspelejä saa markkinoida ainoastaan erityisissä pelisaleissa ja pelikasinoilla. Jatkossa rahapelien pelipaikkojen markkinointi on myös kieltolistalla, Veikkaus Oy:llä on kuitenkin lupa antaa näistä tietoa. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 14 b §.)

Laki edellyttää Veikkaus Oy:tä huomioimaan markkinoinnissa rahapelaamisen ikärajan vaatimukset ja sen mistä peliongelmainen voi saada apua pelaamiseen. Arpajaislain vastaiseen markkinointiin kohdistuvaa valvontaa tehostetaan aiempaa enemmän ja Poliisihallituksella on oikeus esittää markkinaoikeudelle hallinnollista seuraamusmaksua arpajaislain vastaisen markkinoinnin laiminlyönnistä. Poliisihallitukselle on tullut myös oikeus kieltää yksityishenkilöitä markkinoimasta rahapelejä uudistuneen lain vastaisesti. (Valtioneuvosto 2021.)

Uudistuneen lain myötä pelaaja voi jatkossa asettaa itselleen estoja verkossa esiintyvän rahapelaamisen lisäksi myös siten, että pelaaja pyytää, että Veikkaus Oy estää pelaajan pääsyn pelikasinoon tai muuten vähentää hänen pelaamistansa rajoituksien avulla. Aiemmin rajoitus tai kielto pystyttiin asettamaan määräaikaisesti, mutta uudistuksen jälkeen ne voidaan asettaa myös toistaiseksi voimassa olevaksi. Rahapelaajalla on oikeus anoa toistaiseksi tehdyn kiellon tai rajoituksen purkamista ensimmäisen kerran yhden vuoden kuluttua kiellon alkamisesta. Arpajaislain mukaan toistaiseksi voimassa oleva kielto voidaan poistaa, jos sille ei ole enää tarvetta. Pelaajan itsensä asettama toistaiseksi voimassa oleva kielto mitätöidään kolmen kuukauden kuluessa. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 15 §.)

Arpajaislaki ei aiemmin sisältänyt erityisiä säännöksiä raha-automaattien tai muiden rahapelien myyntipisteiden sallituista sijoittamispaikoista haittojen ehkäisemisen tai vähentämisen näkökulmasta. Päivittyneessä laissa raha-automaattien sijoittelua pelipisteissä koskevat periaatteet on suunniteltava tarkemmin ja sen seurauksena pelaamisesta johtuvat sosiaaliset, terveydelliset ja taloudelliset vahingot pyritään saamaan mahdollisimman vähäisiksi. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 16 §.)

Sijoittelussa tulee ottaa tarkemmin huomioon rahapelaamisen haittapuolet haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja alaikäisille. (Valtioneuvosto 2021.) Jatkossa pelikoneita koskevaa omavalvontaa tulee tehdä huolellisemmin niin, että pelipisteiden haltijan on laadittava kirjallinen suunnitelma, jossa ilmenee, että pelipisteellä täyttyy laissa säädetyt velvoitteet. Tämän lisäksi siinä pitää olla kuvattuna pelikoneiden esillä olemiseen kohdistuvat riskit, sekä suunnitelma siitä, kuinka velvoitteiden noudattamista seurataan ja kuinka mahdolliset puutteet olisi syytä korjata. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 16 §.)

Aiemmin arpajaislaissa ei ollut säädöksiä koskien maksuliikenne-estoja yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliselle pelaamiselle. Uudessa laissa on jatkossa säädös, jossa estoja asetetaan niitä rahapeliyhtiöitä kohtaan, jotka harjoittavat lain vastaista markkinointia Suomeen. Estojen kohteena voi olla myös yhtiöt, joiden toiminnan Poliisihallitus on kieltänyt toimimasta Suomessa. Estot kohdistuvat rahapelaamisesta muodostuviin maksuihin, jota tapahtuu rahapeliyhtiön ja pelaajan välillä. Poliisihallituksen tehtävänä on ylläpitää estolistaa rahapeliyhtiöistä ja kyseisten estojen tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan ehkäisevästi rahapelien saavutettavuuteen. Muutos koskien estoja astuu voimaan sovelletusti vuoden 2023 alusta alkaen. (Valtioneuvosto 2021.)

Lakiuudistuksen myötä Veikkaus Oy:llä on jatkossa mahdollisuus perustaa tytäryhtiö muuta, kuin rahapelitoimintaa varten. Eli jatkossa heillä on mahdollisuus yritysten väliseen liiketoimintaan, alkuperäisessä arpajaislaissa tätä mahdollisuutta ei ollut. (Valtioneuvosto

2021.) Tällainen tytäryhtiön ylläpitämä toiminta tulee eriyttää kirjanpidon näkökulmasta Veikkaus Oy:n harjoittaman rahapelitoiminnan kanssa. Veikkaus Oy:n ja tytäryhtiön välillä taloudellinen kumppanuus tulee suunnitella markkinaehtoisesti. (Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021, 12 §.) Tytäryhtiön ideana on se, että se keskittyy pelituotteiden ja palveluiden tarjoamiseen eri yrityksille, eikä se harjoita kuluttajille suunnattua rahapelitoimintaa. (Valtioneuvosto 2021.)

8 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin yleisesti Suomalaisten rahapelaamista, sekä vielä oleellisempana asiana hallituksen tekemää esitystä koskien arpajaislain muutosta, sekä kesken opinnäytetyön voimaan tullutta lakia. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana lakiin tehtiin muutoksia. Tämän takia opinnäytetyötä täytyi muokata eduskunnassa hyväksytyn lain mukaiseksi. Tutkijan mielestä lain voimaan astuminen auttoi tämän opinnäytetyön tekemisessä ja muutoksiin liittyen saatiin lukijalle mahdollisimman tiivistetysti kerrottua oleellisimmat muutokset. Tämän tiivistetyin tietopaketin myötä opinnäytetyötä voidaan pitää hyvin tarpeellisena ja ajankohtaisena tutkimuksena.

Seuraavaksi käydään läpi, kuinka opinnäytetyö vastasi tutkimuskysymyksiin. Päätutkimuskysymyksenä oli selvittää millaisia muutoksia päivittyvä lainsäädäntö tuo tullessaan. Tätä lähdettiin arvioimaan kolmen alatutkimuskysymyksen avulla, jotta kerätty informaatio olisi aiheen kannalta mahdollisimman olennaista. Alatutkimuskysymyksinä käytettiin seuraavia:

- Kuinka arpajaislain vastaista markkinointia seurataan?
- Mitä toimenpiteitä pakollinen tunnistautuminen vaatii?
- Turvaavatko ja tukevatko muutokset riittävästi rahapeliongelmaisten asemaa?

Vastauksia ja tietoa kerättiin muun muassa hallituksen esityksen, lainsäädännön ja muun kirjallisuuden avulla. Hyödyntämällä sähköisiä ja kirjallisia lähteitä saatiin kattava, mutta tiivistetty tietopaketti koskien Suomalaisten rahapelaamista ja voimaan astunutta päivitettyä arpajaislakia. Opinnäytetyössä onnistuttiin vastaamaan pää- ja alatutkimuskysymyksiin, mutta, aivan täysin varmuudella ei pystytä sanomaan vastausta siihen, turvaako ja tukeeko muutokset riittävästi rahapeliongelmaisten asemaa.

Opinnäytetyössä kerrottiin aluksi tietoa yleisesti rahapelaamisesta Suomessa, jotta lukijalla olisi helpompi ymmärtää myös itse arpajaislain muutoksien tarvetta ja sen taustoja. Päätutkimuskysymykseen vastattiin käymällä läpi oleellisimpia muutoksia. Samassa osiossa sivuttiin myös alatutkimuskysymyksiä.

Päivitetyssä arpajaislaissa kerrottiin, että Poliisihallitus valvoo arpajaislain vastaista markkinointia aiempaa tiukemmin, sekä heillä on jatkossa mahdollisuus langettaa arpajaislain vastaisesta toiminnasta seuraamusmaksua ja jopa kieltää arpajaislain vastainen markkinointi. Valvonta suoritetaan siis pääosin Poliisihallituksen omasta toimesta, sekä varmasti myös osittain heille tulleiden ilmoituksien perusteella. Internetissä tapahtuvan pelaamisen myötä Suomen ulkopuolelle tapahtuvaa pelaamista on hyvin vaikea saada kokonaan pois, sillä peliyhtiöitä on maailmalla lukuisia ja internetin välityksellä ulkomaalaisten

rahapeliyhtiöiden kautta pelaaminen tapahtuu yhtä helposti, kuin Veikkauksen sivujen kautta. Mielenkiintoista nähdä keksitäänkö tähän ongelmaan koskaan ratkaisua, sillä ulkomaalaisten peliyhtiöiden sivujen estäminen Suomessa ei ole kovin helppo tehtävä.

Pakollinen tunnistautuminen ei vaadi itse pelejä tarjoavalta aiempaa enempää valvontaa, tutkijan mielestä jopa vähemmän. Pelikoneet vaativat jatkossa tunnistautumisen, niin alaikäiset eivät pääse pelaamaan ilman täysi-ikäisen suorittamaa tunnistautumista. Tämä helpottaa esimerkiksi kauppojen työntekijöiden suorittamaan pelikonevalvontaa, sillä yleensä he ovat tehneet valvontaa muun työn ohella. Rahapelaajien näkökulmasta muutos vaatii tunnistautunutta pelitilin tekemistä ja jatkossa aina sen avulla pelaamista. Pelaaja ei voi laittaa rahaa rahapeliautomaattiin ja alkaa pelaamaan, vaan tunnistautuminen on suoritettava joka kerta, ennen kuin pelaaminen on mahdollista.

Opinnäytetyössä ei suoranaisesti käynyt ilmi tukeeko ja turvaako muutokset riittävästi rahapeliongelmaisten asemaa. Tämä aihe jakaa varmasti ihmisten mielipiteitä paljon. Toisaalta tähän kysymykseen saa vastauksen vasta tulevaisuudessa, kun nähdään kuinka päivittyneet muutokset toimivat. Edesauttavia toimenpiteitä on kuitenkin tehty, eli esimerkiksi pakollisen tunnistautumisen myötä pelikiellossa oleva pelaaja ei pääse pelaamaan rahapelejä, koska pelitilille tunnistautuessa kielto estää tämän. Jatkossa myös pelaajalla itsellään on mahdollisuus tehdä kaikkea rahapelaamista koskeva esto. Markkinointi on sallittua ainoastaan pelisaleissa, joten rahapelejä koskevat mainokset ja houkutukset ovat siltä osin vähentyneet, mikä on rahapeliongelmaisten puolesta positiivinen asia. Se voi myös ehkäistä ongelmapelaajaksi ajautumista esimerkiksi siten, että ihminen ei näe lapsesta lähtien joka puolella rahapeleihin kohdistuvaa markkinointia, eikä välttämättä tule pitämään rahapelaamista yhteiskunnassa arkipäiväisenä asiana.

Raha-automaattien sijoittelua tulee jatkossa suunnitella tarkemmin, ottaen huomioon sosiaaliset ja terveydelliset haitat ja niiden minimointi. Raha-automaatteja ei siirretty kuitenkaan monen ihmisen toiveesta pelkästään pelisaleihin, joten aivan täydellisesti tämä ei tue ja turvaa rahapeliongelmaisten asemaa. Etenkin moni kansalainen on varmasti pettynyt tähän ratkaisuun, kun tätä muutosta yritettiin saada läpi esimerkiksi kansalaisaloitteen voimin ja asiasta on oltu mediassa vahvasti sitä mieltä, että rahapeliautomaatit tulisi poistaa muun muassa kioskeista ja kaupoista. Raha-automaatteja on edelleen runsaasti ihmisten nähtävillä jokapäiväisessä elämässä ja tämä houkutus on edelleen vahvasti läsnä, vaikkakin automaattien määrää Veikkaus Oy itse vapaaehtoisesti pienensi. Päättäjien miettiessä ratkaisua isona ongelmana varmasti on ollut se, että rahapeliautomaatit tuovat suuria tuloja ja tuotoista kertyvät rahat jaetaan yhteiskunnallisesti hyviin tarkoituksiin, mutta myös ikävänä puolena pelien saatavuus jatkaa peliriippuvaisten ongelmia. Vertauskuvana voidaan

käyttää sitä, että Veikkaus Oy jakaa voittovarojaan hyviin tarkoituksiin, mutta kääntöpuolena eniten rahaa laittaa pelikoneeseen ihmiset, jotka ovat peliriippuvaisia ja pahimmassa tapauksessa pelaavat koko omaisuutensa.

Monessa muussakin asiassa on kääntöpuolensa, ehkä juuri tämän takia muutokset arpajaislakiin liittyen herättääkin keskustelua puolesta ja vastaan. Esimerkiksi urheilu- ja kulttuurialan suuret sponsorisopimukset ovat jääneet allekirjoittamatta sen takia, koska arpajaislaki on kieltänyt muiden toimijoiden kuin Veikkauksen markkinoinnin Suomessa. Voidaan siis uskoa, että näiltä toimijoilta on jäänyt tämän lain myötä todella suuria summia rahaa tienaamatta. Toisella puolella on taas markkinoinnista kärsivät kansalaiset.

Esimerkkien myötä voitaisiin sanoa, että kaikkien etua ei voida tehdä mahdollisimman hyväksi, mutta on löydettävä sopiva, kaikkia mahdollisimman tasapainoisesti palveleva lainsäädäntö. Kokonaisuudessaan muutoksilla on varmasti menty eteenpäin ja arpajaislain päivittäminen oli todella ajankohtainen. Tulevaisuudessa kun päivittynyt arpajaislaki on ollut voimassa, olisi hyvä tutkia markkinoinnin rajoituksien tiukentamisen ja rahapeliautomaattien sijoittelun vaikutuksia. Tulisiko tehdä tiukempia muutoksia ja analysoida, olisiko näissä vielä kehitettävää. Olisi myös hyvä tutkia, kuinka rahapeliongelmaiseksi joutumista voitaisiin ehkäistä paremmin.

Lähteet

Ahvenanmaan itsehallintolaki 1144/1991.

Alkio, M. 2020. Rahapelilainsäädäntö ja markkinat. 3. Uudistettu painos. Viitattu 30.11.2021. Helsinki: Alma Talent Oy

Arpajaislaki 1047/2001.

Arpajaisverolaki 552/1992.

Avominne. 2021. Riippuvuushoidot. Luettu 3.1.2022. Saatavilla https://www.avominne.fi/riippuvuushoidot/peliriippuvuus/

Edilex. 2017. Arpajaisten verotus. Luettu 14.1.2022. Saatavilla https://www.edilex.fi/verohallinnon_ohjeet/2017_0614.html

Eduskunta. 1999. Hallituksen esitys Eduskunnalle arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 10.1.2022. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_197+1999.pdf

Eduskunta. 2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Luettu 13.1.2022. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_132+2016.pdf

Eduskunta. 2021a. Arpajaislain uudistus. Viitattu 29.11.2021. Saatavissa https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/arpajaislain-uudistus.aspx#valmistelu.

Eduskunta. 2021b. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 7.1.2022. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_135+2021.pdf

Eduskunta. 2022. Valtiopäiväasiat. Kansalaisaloitteet. Luettu 15.2.2022. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/valtiopaivaasiat/Sivut/Kansalaisaloitteet.aspx

Eskola, J. & Suoranta J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Hallituksen esitys 197/1999.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jaakkola, T. 2008. Duodecim. Pelihimo – miten tunnistaa salattu ongelma? Luettu 7.1.2022. Saatavilla https://www.duodecimlehti.fi/duo97090

Kansalaisaloite. 2019a. Rahapeliautomaatit poistettava kaupoista, kioskeista, ravintoloista ja huoltoasemilta. Viitattu 1.12.2021. Saatavilla https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3933

Kansalaisaloite. 2019b. Rahapeliautomaatit poistettava kaupoista, kioskeista, ravintoloista ja huoltoasemilta. Viitattu 1.12.2021. Saatavilla https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/5428

Laki arpajaislain muuttamisesta 1284/2021.

Lakiopas. 2022. Arpajaislaki. Luettu 7.1.2022. Saatavilla https://www.lakiopas.com/lakitietoa/arpajaislaki/

Liikanen, E, Hyssälä, L, Kivistö, K, Soininvaara, O, Ulla-Maj Wideroos & Pekkarinen, T. 2021. Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa. Tulevaisuuden vaihtoehtoja. Luettu 11.1.2022. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162878/VN_2021_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lund. P. 2010. Rahapeliongelma. Yksilölle jätetty taakka. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mäkelä. J. 2018. Kun pelihimo ottaa vallan. Peliriippuvuus ja siitä selviäminen. Minerva.

Männistö, V. 2021. Rahapeliyhtiöt verkossa. Miten kansainväliset rahapelisivustot puhuttelevat suomalaisia. Luettu 16.2.2022. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/329904/Mannisto_Vilja_Rahapeliyhtiot_verkossa_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Paf. Annual reports 2020. Luettu 21.12.2021. Saatavilla https://aboutpaf.com/corporate/annual-reports/

Paf. 2021a. Corporate. Licenses. Luettu 20.12.2021. Saatavilla https://aboutpaf.com/corporate/licenses/

Paf. 2021b. Makes a difference. Luettu 21.12.2021. Saatavilla https://www.paf.com/about-us/paf-makes-a-difference

Paf. 2021c. Yearly loss limit. Luettu 21.12.2021. Saatavilla https://www.paf.com/home/news/?id=yearly-loss-limit

Peluuri. 2021. Ikärajavalvontaa parannettava. Luettu 15.12.2021. Saatavilla https://www.peluuri.fi/ajankohtaista/rahapelien-ikarajavalvontaa-parannettava-90-nuorista-sai-pelata-rahapeliautomaatteja

Rikoslaki 39/1889.

Salonen, A, Lind, K; Hagfros, H, Castren, S & Kontto. J. 2020. Rahapelaaminen, peliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet vuosina 2007–2019: Suomalaisten rahapelaaminen 2019. Viitattu 29.11.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140820/RAP2020_018_Rahapelaaminen%20peliongelmat%20ja%20rahapelaamiseen%20liittyv%c3%a4t%20asenteet%20ja%20mielipiteet%20vuosina%202007-2019_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Sisäministeriö. 2019a. Hankesivu. Säädösvalmistelu SM051:00/2019. Luettu 4.2.2022. Saatavilla https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM051:00/2019

Sisäministeriö. 2019b. Hankkeet ja lainvalmistelu. Arpajaislain uudistaminen. SM051:00/2019 Viitattu 1.12.2021. Saatavilla https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM051:00/2019

Sisäministeriö 2019c. Sisäministeriön julkaisuja 2019:25. Rahapelilainsäädäntöä koskeva esiselvitys. Luettu 17.2.2022. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161645/SM_25_2019_Rahapelilainsaadantoa%20koskeva%20esiselvitys.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 20:20:25. 2020. Rahapeliautomaattien ja automaattipelien haittojen hallinta. Luettu 8.2.2022. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162504/STM_2020_25_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysvaliokunta. 2021. StVL 17/2021. Luettu 16.2.2022. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/StVL_17+2021.aspx

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020a. Riippuvuudet. Kansainväliset tautiluokitukset. Luettu 16.2.2022. Saatavilla https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/rahapelit

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020b. Suomalaisten rahapelaaminen. Viitattu 30.11.2021. Saatavissa https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/suomalaisten-rahapelaaminen

Tuloverolaki 1535/1992.

Tuorila, H. 2019. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 5/2019. Veikkauksen rahapelien markkinointi ja markkinoinnin vastuullisuus. Luettu 11.2.2022. Saatavilla https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2021/11/2019-kkv-selvityksia-5-2019-veikkauksen-rahapelien-markkinointi-ja-markkinoinnin-vastuullisuus.pdf

Valtioneuvoston asetus Veikkaus Oy:n rahapelien toimeenpanosta 1414/2016.

Valtioneuvoston asetus rahapelien neuvottelukunnasta 658/2017.

Valtioneuvosto. 2021. Arpajaislain uudistuksella tavoitellaan tehokkaampaa rahapelihaittojen torjuntaa. Luettu 11.3.2022. Saatavilla https://valtioneuvosto.fi/-//1410869/arpajaislain-uudistuksella-tavoitellaan-tehokkaampaa-rahapelihaittojen-torjuntaa

Veikkaus Oy. 2019. Uutishuone. Peliautomaattien vähentäminen käynnistyy tammikuussa – enimmäismäärät laskevat tuntuvasti. Luettu 10.2.2022. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/article/tiedotteet/yritys/2019/11-marraskuu/03_automaatit

Veikkaus. 2021a. Avustuskohteet. Luettu 15.12.2021. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/avustukset/avustuskohteet

Veikkaus. 2021b. Historia. Luettu 1.12.2021. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/historiamme

Veikkaus 2021c. Mikä veikkaus on. Luettu 20.12.2021. Saatavilla on https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/mika-veikkaus-on

Veikkaus. 2021d. Organisaatio. Hallintoneuvosto. Luettu 20.12.2021. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/organisaatio/hallintoneuvosto

Veikkaus. 2021e. Vastuullisuusohjelma. Luettu 15.12.2021. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/vastuullisuus/vastuullisuusohjelma

Veikkaus. 2022. Rahapelien ikäraja. Luettu 15.2.2022. Saatavilla https://www.veikkaus.fi/fi/yritys?fbclid=IwAR1en13tS0CMW-m2bNygwibIaa0EHJbMckKUm0_Te0cll-6o-cNjek6Oy80#!/turvallisempaa-pelaamista/rahapelien-ikaraja